

SILOVENSKE NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-32, 31-33, 31-34, 31-35 in 31-36 — Izbija vsak dan opoldne — Mesecna naročnina 11.— R.
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglaševanje v Krajevine Italije in tucemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO
Računi pri poštno čekovnem zavodu:
Ljubljana št. 10-381
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed
estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO.

Vittoriose operazioni nel settore tunisino

Un'altra posizione nemica espugnata — 19 velivoli nemici abbattuti — Un cacciatorpediniere britannico silurato

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 24 gennaio il seguente bollettino n. 97:

I movimenti dell'armata corazzata italo-germanica verso le nuove posizioni di schieramento continuano con ordine e regolarità e non si sono avute nella giornata di ieri che parziali azioni di elementi blindati nemici dalle nostre retroguardie. In duelli aerei un velivolo veniva distrutto dai nostri cacciatori.

Nel settore tunisino durante combattimenti che ci hanno dato il possesso di una altra posizione nemica sono stati presi 275 prigionieri e catturato materiale bellico.

Negli ultimi due giorni 16 aerei avversari risultano abbattuti: dieci dalla caccia germanica e sei dalle batterie controaeree. Durante un attacco infruttuoso di aerosiluranti ad un nostro convoglio due apparecchi precipitarono in mare colpiti dal preciso tiro delle navi di scorta.

Aerei nemici mitragliavano presso Castellammare del Golfo (Sicilia) un treno viaggiatori: segnalati sette morti e 30 feriti. Altre incursioni in provincia da Catania, nei pressi di Ragusa e di Licata e su Lampedusa causavano lievi danni ad edifici e due vittime tra la popolazione; un apparecchio centrato dalla difesa di questa ultima località cadeva in mare.

Un nostro sommergibile al comando del tenente di vascello Alipio Cinti ha silurato e colpito un cacciatorpediniere della scorta ad un convoglio nel Mediterraneo.

Bollettino No. 973

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 23 gennaio il seguente bollettino n. 973:

Zmagovite operacije na tuniškem bojišču

Nadaljnja sovražna postojanka zavezovana — 19 sovražnih letal sestreljenih — Britanski rušilec torpediran

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 24. januarja naslednje 974. vojno poročilo:

Premikanje italijansko-nemške oklepne armade proti postojanki nove razsvetljuje se v redu in pravilno nadaljuje. Včeraj so bili samo delni spopadi oklepnih oddelkov, ki so jih zapolnile naše prednje straže. V letalskih dvobojih so naši lovci sestrelili eno sovražno letalo.

V tuniškem odseku je bilo v bojih, v katerih smo osvojili novo sovražno postojanko, ujetih 265 vojakov in zaplenjeno vojno gradivo.

V zadnjih dveh dneh je bilo sestreljenih 16 sovražnih letal, izmed katerih so jih 10 sestrelili nemški lovci, 6 pa protiletalsko topništvo.

Med brezplodnim napadom torpednih letal na naš konvoj, sta se dve zrušili v morje, ker so ju spremljajoče ladje zadele v polno.

Sovražna letala so obstreljevala s strojnimi in bliznami Castellammara del Golfo (na Siciliji) potniški vlak, pri čemer je bilo 6 ljudi ubitih in 30 ranjenih. V drugih letalskih napadih v pokrajini Catania in bližini Ragusa, Licata in na Lampedusa, so bile povzročene lahke poškodbe na poslopih in dve žrtvi med prebivalstvom. Eno napadeno letalo je zadelo protiletalska obramba in je padlo v morje.

Podmornica pod poveljstvom poročnika bojnega broda Alipio Cinti je torpedirala in zadelala protitorpedovko, ki je spremljala konvoj na Sredozemlju.

Sobotno vojno poročilo

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 23. januarja naslednje 973. vojno poročilo:

Južno od Tripolisa so se včeraj nadaljevali boji med motoriziranimi oklepnimi enotami. Letalstvo je ponovno posegalo v boje na kopnem in jih podpiralo.

Po hudih borbah prejšnjih dni so snovi čete Osi, ki se usmerjajo proti zapadu, iz-

Combattimenti tra le opposte unità motorizzate sono proseguiti nella giornata di ieri a Sud di Tripoli, l'aviazione dell'Asse è intervenuta ripetutamente in appoggio alle azioni terrestri.

Questa notte, dopo i duri combattimenti dei giorni precedenti, Tripoli è stata sgomberata dalle truppe dell'Asse che si dirigono verso Occidente.

In Tunisia le truppe italiane e germaniche hanno ampliato i vantaggi conseguiti nei giorni precedenti.

Un velivolo americano è stato abbattuto dalle artiglierie controaeree di una nostra divisione.

Nella sera del 22 nostri reparti da bombardamento hanno agito sul porto di Bona centrando le installazioni e provocando incendi e esplosioni.

Successivamente una formazione di aerosiluranti raggiungeva la baia di Bona ad ovest delle avverse condizioni atmosferiche e, individuati tre piroscafi, li centrava con siluri affondandone sicuramente due e danneggiandone gravemente un terzo. Altre incursioni venivano compiute alla bocca del porto. Tutti i nostri velivoli facevano ritorno alla base.

Nostri sommergibili hanno affondato nel Mediterraneo due unità mercantili nemiche.

Aerei nemici hanno bombardato l'isola di provincia di Ragusa, Pachin (Siracusa). Noto, Tre morti e un ferito tra la popolazione civile.

Il sommergibile che ha affondato le due unità mercantili citate nel bollettino n. 973 del 23 corrente è al comando del T. V. Giacomo Scano.

praznilo mesto Tripoli's.

V Tunisu so italijanske in nemške čete razširile v prejšnjih dneh dosegene uspehe. Protiletalske baterije neke naše divizije so sestrelile eno ameriško letalo.

Dne 22. t. m. zvečer so oddelki naših bombnikov napadli pristanišče Bona, zadelo tamošnje naprave in povzročilo požare ter eksplozije.

Zatem je skupina torpednih letal dosegla zaliv Bona kljub neugodnim vremenskim okoliščinam. Ugotovila je tri sovražniške parnike, ki jih je torpedirala. Potopila je z gotovostjo dva, tretjega pa močno poškodovala. Nadaljnji trgovski parnik je bil zadet ob vstopu v pristanišče.

Vsa naša letala so se vrnila na bazo.

Naše podmornice so potopile v Sredozemlju dve sovražniški enoti. Sovražniška letala so bombardirala Ispicho v pokrajini Ragusa, Pachino, Siracusa in Noto. Med civilnim prebivalstvom so bile tri osebe ubite, ena pa ranjena.

Podmornica, ki je potopila obe trgovski enoti, omenjeni v vojnem poročilu št. 973, dne 23. t. m., je bila pod poveljstvom ladjskega poročnika Giacoma Scana.

Počastitev junaškega vojaškega duhovnika

Arezzo, 24. jan. s. Inspektor fašist čete nacionalne stranke Luigi Emanuele Ganturco, bivši poveljnik nekega polka bersaljerjev v Rusiji, je davi v gledališču pred zbranimi fašisti in narodom podelil spomin junaškega vojaškega kaplana svojega polka Don Giovanni Mazzonia, imetnika srebrne kolajne iz vojne 1915-18 in odlikovanega z enakim najvišjim odlikovanjem za hrabrost po božični bitki, ko je slavno padel. Pred manifestacijo je bila svečana zaupnica v katedrali ob navzočnosti škofa, prefekta, zveznega tajnika, zastopstev bojnih združenj ter velike množice vernikov.

Štirje novi vitezi Savojskega reda

Rim, 24. jan. s. Nj. Vel. Kralj in Cesar je nedavno odlikoval z viteškim križem Savojskega vojaškega reda zaradi izrednih vojaških zaslug divizijskega generala Giuseppea Amica ter brigadne generale Lorenza Vivalda, Guglielma Barba in Ottorina Schreiberja.

Divizijski general Giuseppe Amico se je rodil v Capui 1. novembra 1890. Topniški poročnik je postal 19. maja 1912. Udeležil se je vojne v letih 1915-18 ter je bil odlikovan z bronasto kolajno za vojaško hrabrost pri Monfalconu in s srebrno kolajno na Carsu 28. julija 1918 je postal major. Po dovršitvi vojne šole je napredoval novembra 1926 v podpolkovnika nato pa je bil službeni poveljnik glavnega stana in poveljnik poveljnika 10 topniškega polka »Vulturno«. Dne 10. januarja 1935 je kot prostovoljec odšel v Spanjo, kjer je bil dvakrat ranjen, in sicer v Guadalajari v marcu 1937 ter pri Obonu v Aragoni v marcu 1938 ter je bil odlikovan z bronasto kolajno in s srebrno kolajno za vojaško hrabrost. Zaradi sposobnosti in hrabrosti, ki jo je izkazoval med bitko v Cataloniji od 23. decembra 1938 do 4. januarja 1939, je napredoval v brigadnega

generala. 25. avgusta 1939 je postal šef štaba 4. armade, 11. junija 1940 pa šef štaba poveljništva 7. armade. V decembru 1940 mu je bilo poverjeno poveljništvo pehotne divizije »Catanaro« v Libiji, v juliju 1941 pa poveljništvo pehotne divizije »Marche«, na čelu katere se je udeležil zmagovitih operacij na Balkanskem polotoku. Dne 15. aprila 1942 je napredoval v divizijskega generala.

Brigadni general Lorenzo Vivaldo se je rodil v Albi 31. oktobra 1890. Dne 7. septembra 1911 je postal poročnik pri II. planinskem polku. Udeležil se je italijansko-turške vojne ter si je pridobil bronasto kolajno za vojaško hrabrost. V vojni 1915-18 je bil odlikovan z drugo bronasto kolajno za vojaško hrabrost dne 1. julija 1915. Dne 28. oktobra 1917 pa je bil odlikovan s srebrno kolajno pri Monte Stello ob tvegani uspešni akciji, ko je bil tudi ranjen. Dne 8. novembra 1917 je postal podpolkovnik. Po dolgi dobi, ki jo je prebil v štabnem zboru, mu je bilo poverjeno poveljništvo 81. pehotnega polka dne 9. septembra 1935, nato pa v novembru 1936 poveljništvo 5. planinskega polka, na čelu katerega je odšel v Libijo. 31. januarja

DUCE PREDSEDUJE SEJI VLADE

Odobritev državnega proračuna za l. 1943-44 — Nadaljnji važni sklepi ministrskega sveta

Rim, 23. jan. s. Ministrski svet se je danes sestel ob 10 pod Ducejevim predsedstvom in navzočnosti tajnika ter državnega podtajnika ministrskega predsedništva. Ministrski svet je proučil in odobril proračun za finančno leto 1943/44. Po skrbni oceni državnih stroškov in dohodkov so bile določene naslednje postavke:

Finanice (vsevišji lir 982.748.045 za predsedništvo ministrskega sveta in odvisnih poslov) 23.067.615.832 lir, pravosodstvo 733.811.700 lir, zunanje zadeve 521.139.477, italijanska Afrika 224.863.207, narodna vzgoja 2.458.319.290, notranje zadeve 1.589.346.919, javna dela 1.152.735.346, promet 687.683.244, vojna 5.676.647.200, mornarica 4.913.589.130, letalstvo 4.340.176 tisoč, poljedelstvo in gozdarstvo 1.060 milijonov 598.706, korporacije 295.030.560, narodna prosveta 158.557.500, zamenjava in valute 43.902.500, skupaj 47.985.016.610 lir. Dohodki: 40.348.900.000, primanjkljaj 7.636.116.610.

V primeru s proračunom tekočega finančnega leta 1942/43 kažejo stroški povečanje za 4.159.05 milijona. Okroglo dve tretjini te vsote in sicer 2.702,9 milijona, se tiče finančnega ministrstva in jih predstavlja po večini večji izdelek za obresti državnih dolgov (2.585,5 milijona). Postavke v proračunu vojaških uprav so se zvišale za 778,2 milijona v razmerju s potrebami poslov normalnega znanja.

V proračunu ministrstva za narodno vzgojo je povešek v znesku 442,5 milijona. In sicer predvsem za ukrepe v korist učitelstva osnovnih šol, za uresničenje šolskega zakona, za šolske izdatke v anektiranih ozemljih, za gradnjo novih šol in zavodov v skladu s porastom prebivalstva. Drugi povešek je v proračunu ministrstva za poljedelstvo in gozdarstvo v znesku 98,2 milijona zaradi izdatka 100 milijonov lir, ki je določen za obdelovanje in kultiviranje naravnih pašnikov. Ostali povešek stroškov in skupnem znesku 137,7 milijona gre na račun raznih manjših postavk drugih ministrstev.

Dohodki v primeru s proračunom leta 1942-43 se bodo povečali za 4.924,3 milijona, in sicer predvsem na račun državnih monopolov, neposrednih davkov in poslovnega davka.

Ti višji dohodki krijejo večji del navedenih stroškov, tako da bo primanjkljaj v znesku 7.636,1 milijona lir za 764,8 milijona manjši nego primanjkljaj, ki je bil predviden za tekoče poslovno leto.

Finančni minister je nato podal obračun državne uprave za finančno l. 1941-42. Po tem obračunu je bilo učinkovitih dohodkov 41.223.816.235,60 lir, učinkovitih izdatkov pa 48.860.000.000 lir.

1937 je postal poveljujoči polkovnik 5. planinskega polka, v februarju 1938 pa je bil imenovan za šefa štaba vrhovnega poveljništva Oboroženih sil v Severni Afriki ter si je pridobil še drugo srebrno kolajno za vojaško hrabrost. Dne 6. julija 1941 je postal brigadni general, v septembru istega leta pa se je vrnil v Domovno termu je bilo poverjeno poveljništvo obrambe Genova, v marcu 1942 pa poveljništvo 15. armadnega zbora. Od maja 1942 je poveljnik pehotne divizije v »Taurinense«.

Brigadni general Guglielmo Barbo se je rodil v Milanu 11. avgusta 1888. Dne 12. novembra 1911 je postal poročnik konjeniškega polka »Nizza«. Udeležil se je svetovne vojne 1915-18 kot poročnik in kapitan ter je bil odlikovan s srebrno kolajno za vojaško hrabrost pri Monfalconu 25. maja 1916, kjer je izkazal svojo hrabrost med 20 urnim bombardiranjem postojanke njegovih strojin. 13. novembra 1918 je bil odlikovan s srebrno kolajno, ko je z verno in drznostjo vodil svoj oddelk od Tagliamento do Udine, pri čemer je prekorajl deželo, ki jo je zaseli sovražnik, in ujel mnogo sovražnikov. Bil je član medzavezniške plebiščne komisije v Alessandru v Vzhodni Prusiji. Dne 5. decembra 1926 je postal major, dne 9. maja 1929 podpolkovnik, dne 23. septembra 1937 polkovnik, 4. aprila 1937 pa poveljnik konjeniškega polka »Nizza«, na čelu katerega se je udeležil vojne v juniju 1940. Poveljnik konjeniškega polka »Savoiac« je postal 11. novembra 1941. Dne 5. marca 1942 je odšel v Rusijo k italijanskemu ekspedicijskemu zboru. Dne 15. aprila 1942 je napredoval v brigadnega generala.

Brigadni general Ottorino Schreiber se je rodil v Modeni 11. junija 1890. Dne 17. septembra 1911 je postal pehotni poročnik. Udeležil se je italijansko-turške vojne ter v činu kapitana in majorja vojne leta 1915-1918. Dne 30. maja 1916 je bil ranjen v borbi pri Passo Bucle. Odlikovan je bil s srebrno kolajno za vojaško hrabrost pri Selo Corti zaradi dokazov hrabrosti med operacijami ko so bile od 18. do 22. avgusta 1917, zavzete važne postojanke. V novembru istega leta je napredoval v majorja, v januarju 1930 se je udeležil ekspedicije v Anatolijo, v decembru 1926 je bil dodeljen štabnemu zboru in je isti mesec napredoval v polkovnika. Bil je v Eritreji od maja 1935 do decembra 1936 in je 12. oktobra 1937 v činu polkovnika prevzel poveljništvo 5. pehotnega polka. Po poveljstvu nad tankovskimi oddelki je bil v novembru 1939 imenovan za šefa mobilizacijskega urada generalne direkcije za oskrbovalno službo v vojnem ministrstvu, v septembru 1941 pa je poveljeval diviziji »Aosta«. Ko mu je bila 9. decembra 1941 poverjena funkcija poveljnika pehotne divizije »Torino«, je odšel v Rusijo. Dne 14. aprila 1942 je napredoval v brigadnega generala.

datkov pa skupaj 118.569.357.767,90 lir s prejšnjim stroškov v znesku 77 milijard 345.541.532,30 lir, kar gre predvsem na račun izrednih izdatkov v zvezi z vojno. Kategorija gibanja kapitalov predstavlja aktivni prevešek 45.625.124.799,73 lir.

Nato je ministrski svet odobril poleg drugih naslednje ukrepe:

Na predlog Duceja in notranjega ministra se je odobril načrt posebnih ukrepov za protiletalska zaščitna dela v določenih krajih.

Na predlog pravosodnega ministrstva se je odobril zakonski načrt z odredbami, ki se nanašajo na skrb za vojne ujetnike.

Odobril se je načrt odloda o preložitvi roka za odobritev bilanc družb in na ocenitev po vojnih dogodkih uničenih ali poškodovanih imetij v teh bilancah. Razne okoliščine, ki so v zvezi z vojni dogodki, družbam včasih zelo otežujejo sestavo in predložitev bilanc v odobritev v predpisnem roku. Da se popravi to stanje, odreja ukrep, da bo lahko predsednik sodišča na prošnjo upravnikov podaljšal rok za predložitev in odobritev bilance, vendar pa ne za daljši čas nego 4 mesece.

Na predlog finančnega ministrstva se je sprejel načrt odloda s katerim se ureja povračilo vojne škode s posebnim ozirom na državne papirje. Ta odlok bo spremenil sedanje stroge norme, ki ne dovoljujejo izdajati duplikatov takšnih papirjev niti v primeru, da so se uničili, medtem ko dovoljujejo družbam in podjetjem emisijo takšnih duplikatov. Po novih odredbah bodo imeli zasebni imetniki brez vsake omejitve vsote in izključitvijo vsakega fiskalnega stremiljenja možnost, da nadomestijo navedene papirje, če bi jih morali uničiti vojni dogodki, z drugimi papirji iste vrednosti.

Podobne določbe omogočajo tudi kreditnim zavodom, hranilnicam in drugim zavodom možnost, da izročijo prinašalec v zamenjo za državne papirje, ki bi jih morali uničila vojna, druge enakovredne papirje.

Na predlog Duceja in vojnega ministra se je sprejel zakonski načrt, ki se tiče vpisovanja v Oskrbovalni sklad za podčastnike Kr. vojske in za vpoklicane podčastnike. Druga določba pooblašča vojnega ministra da izvrši izredne vpoklice porotnikov in podporotnikov različnih vrst orožja v stalno službo, in sicer za skupno 3740 edinic.

Na predlog Duceja, ministra Kr. mornarice, se je sprejel načrt Kr. odloka, ki spreminja zakon od 13. julija l. 1939 glede rekvizicij trgovskega ladjevja. S tem odlokom se odškodnina za časovno rekvirirano ladjevje, ki bi bilo dovoljeno vojnih dogodkov hudo poškodovano ali imobilizirano, ne bo plačevala v celotnem obsegu, temveč v omejeni meri od dne vojne pogodbe.

Na predlog ministra za narodno vzgojo se je odobril zakonski načrt, ki odreja premestitev ravnateljev osnovnih šol iz 10.

stopnje v 9. stopnjo z veljavo od 1. januarja 1943.

Na predlog ministra za javna dela je bil sprejet zakonski načrt, ki se tiče gradenj na obalah in v področjih, ki so izpostavljena uničevalnemu delu morja. S tem ukrepom se bodo uredile modalitete za javna dela, ki bi bila potrebna za zaščito začasnih ali stalnih zasebnih zgradb pred učinkom morskih plim in izpodjedanja. Nove odredbe bodo zavrele neredno postavljanje novih zgradb na obalah.

Na predlog ministra za poljedelstvo in gozdarstvo se je sprejel načrt Kr. odloda za pospeševanje proizvodnje krmil. Ukrep ima poseben namen, pospeševati izboljšanje pašnikov, da se doseže večja proizvodnja in ustvarijo boljši pogoji za živinorejo. V ta namen odreja posebne državne podpore, ki bodo krijele dober del stroškov za ta izboljševalna dela.

Na predlog prometnega ministra se je sprejel načrt Kr. odloda, ki izboljšuje prenočevalni prispevek za strojevodje in spremeni valovanje osebe na vlakih državnih železnic, nadalje načrt Kr. odloda, ki razširja ukrepe v korist lodjedišniške industrije tudi na anektirana ozemlja v pokrajini Fiume, Zara, Spalato in Cattaro, končno zakonski načrt, ki pooblašča državno podjetje za telefonsko službo, da zapolni dela za telefoniranje narodnega telefonskega omrežja s podmorskimi in vodvodnimi kablji.

Na predlog ministrstva za korporacije, so se sprejeli načrti Kr. odlokov za izplačevanje državnih skladov na področjih pokrajine Fiume, Zara, Spalato, Cattaro in Ljubljana. Drugi ukrepi razširjajo veljavnost določbe o socialnem zavarovanju na pokrajino Fiume, nadalje urejajo postopanje z zasebnimi nameščenci, poklicnimi odložišči, in izplačevanje doklad delavstva v zgoraj navedenih ozemljih.

Odobril se je končno ukrep za koordinacijo veljavnih določb, ki podaljšujejo za ves čas sedanjega vojnega stanja blokiranje cen blaga gradbenih del, industrijskih naprav in materialov.

Ministrski svet je zaključil svojo sejo ob 12.30. Prihodnja seja bo prve dni marca.

Princesa Piemontska obiskala zdravstveni urad v Rimu

Rim, 24. jan. s. Nj. Vis. p. princesa Piemontska, ki obiskuje zdravstvene zavode rimskega gubernatorata, je včeraj brez napovedi obiskala higijenski urad. Vzvišeno prico se je spremljal direktor z zdravstvenim osebjem. Zanimala se je zelo za udeleževanje v raznih oddelkih in zlasti v otroškem oddelku, kjer nadzorujejo zdravje šolske dece, kakor tudi za oddelke za pobiranje jetike ter za profilaktične kolonije. Ob izhodu je vse osebe goreče in toplo pozdravljalo vzvišeno gospo.

Minister Bottai o fašistični šoli

Predavanje prosvetnega ministra v Milanu

Milan, 24. jan. s. Davi je iz Rima prišel v Milan minister za narodno vzgojo. Sprejeli so ga ob prihodu prefekt, zastopniki oblasti in prvaki ter šolski nadzornik, nakar se je minister podal v filozofski krožek, kjer je predaval o fašistični šoli v letu XX. režima. Velika dvorana je bila nabita in v njej so se zbrale vse osebnosti iz šolskih in kulturnih krogov. Med navzočimi so bili podpredsednik Zbornice fašizma in korporacij Gray, prefekt, zvezni tajnik, župan, vojaški poveljnik področja, rektorja Kr. univerze in katoliške univerze ter nemški konzul.

Po dobrodošlici, ki jo je izrekel predsednik filozofskega krožka, je začel predavati minister Bottai o položaju šole pred Gentilijevo reformo do uveljavljanja Mussolinijeve šolske listine. Minister je nato očrtal vprašanja ter praktične in duhovne

smernice fašističnega šolskega pojmovanja, glede na odnose osmoga pouka do družine, dela, liktorske organizacije, knjige, itd. Žel je odobravanje za svoja izvajanja v katerih je prikazal, da gre pri fašistični šoli za moderni humanizem, kjer se znanost in tehnika, umetnost in delo spopolnjujejo in oblikujejo novega državljanja, ki se zaveja svojega kolektivnega in kulturnega poslanstva.

Minister Bottai je nato odšel v uredništvo »Popola d'Italia«, kjer ga je sprejel direktor Vito Mussolini z uredniškim zborom. Z zastopniki oblasti in prvaki si je ogledal urade ter naprave lista ter se je pomudil tudi v podjetniški menzi za delavstvo. Popolne je Eksc. Bottai po obisku razstave slikarja Mina Maccaria odpotoval iz Milana.

Siloviti boji v Rusiji

Na zapadnem Kavkazu, ob spodnjem Donu in ob Ladoškem jezeru so bile sovražne čete vržene nazaj na izhodiščne postojanke

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 24. jan. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Zimska bitka na vzhodni fronti se nadaljuje z nezmajljivo silo. Med skrajševanja južne fronte, ki se izvaja po načrtu, so se boji na severnem Kavkazu prestavili na področje Kubana, kjer so se tudi včeraj ponovno začeli slabši sovjetki napadi. Na zapadnem Kavkazu so nemški gorski lovci in rumunski oddelki z uspešno podporo letalstva vržili sovražnika na izhodiščne postojanke.

Ob spodnjem Donu so brzi nemški oddelki padli močni sovražni skupini v bok in jo vržili z velikimi izgubami moštva in materiala proti vzhodu nazaj.

Pri Stalingradu se je položaj z novim vdorom močnih sovražnih množic z zapada poostil. Kljub temu vztrajajo branilci Stalingrada kakor doslej kot svetel vzor junaškega nemškega vojaškega duha in se vedno bolj zožujočim krogom okoli mesta junaško upirajo močnim sovražnim silam, ter že več mesecev preprečujejo sovražni oskrbovalni promet na eni najvažnejših točk.

Prav tako se so izpolnili med Donom in

Doncem močni sovražni napadi ob junaškem odporu neke nemške oklepne divizije, ki je uničila 16 oklepnih vozil.

Južno-vzhodno od ilmenskega jezera je bil neki sovražni oddelci po večkratno obkolitvi uničen.

V bojih južno od Ladoškega jezera valove boji sem in tja. Fronta je povsod vzdržala sovražni pritisk. Novodoliti polki se vrgli sovražnika z vseh postojank, v katere je prejšnjega dne vdrl.

Zapadno od Tripolisa ni bilo razen izvidniških sunkov nobenih posebnih bojev. V Tunisu so se ponovno začeli sovražni napadi proti višinskim postojankam, ki so jih v zadnjih dneh zavzele nemško-italijanske čete. Zajeti je bilo več ujetnikov in zaplenjen vojni material. Po nočnem napadu letalstva proti pristanišču Bona so bili opaženi obsejni požari.

Pri dnevnih in nočnih napadih proti krajem na zasadenem zapadnem ozemlju in v zapadni Nemčiji je bilo sestreljenih 16 sovražnih letal. Nemška hrva bojna letala so metala podnevi bombe težkega kalibra na vojaško važne cilje ob južni obali Anglije in so s strelnim orožjem zažgala nek oskrbovalni obrat.

Če se pomlad začne januarja

Kaj pomeni sedanja vremenska komedija in kakšna bo zima poslej

Ljubljana, 25. januarja

Zgodilo se je včasih tudi v naših krajih, da so kmetje januarja pasli živino. Precej milih zim je že bilo in spominjamo se predvsem tistih, ko se je jesen zavlekla skoraj do srede zime. Decembra ni zapadel sneg, zato je ostalo še toplo tudi januarja. Snega pa ni bilo tudi v prvi polovici januarja, razen tega je pa še jug prinašal tople zrak. Toda, čim je zapadel sneg, se je začela prava zima. Zelo redko se zgodi, da bi sneg, ki zapade januarja, skopnel že v tem mesecu. Sicer nastopi tudi januarja včasih južno vreme, a navadno se jug ne more povsem uveljaviti ter prinese le še več snega, ne pa da bi pobral še tistega, ki je leži.

Kaj torej pomeni sedanja vremenska komedija? Južno tako toplo vreme sredi zime, in sicer precej mrzle zime je kakor operetni vizek sredi tragedije. Seveda so ljudje zadovoljni s toplim vremenom. Tako toplo je postalo, da smo začeli stanovanja greti z zunanjim zrakom: zunaj se nam zli toploje, kakor v shladenih stanovanjih z mrzlim zidovjem, pa odpiramo okna, kar zaleže vsaj toliko, kakor če bi kurili. Tudi noči so mnogo topleje, da nas več ne zebe ob jutrih, ko vstajamo v nezakurjenih stanovanjih. Južno vreme sredi zime zaleže za cele vagonne kuriva. Včasih se trgovci s kurivom niso veselili takšnega vremena pozimi; čim je zavladalo južno vreme, je bila kupčija s kurivom slabša. Ljudje med južnim vremenom sicer ne prenehajo povsem kuriti, a ne kurijo več tako zelo. V hudih zimah je mnogo večja poraba kuriva tudi v razmerah, ko bi pričakovali, da ni mogče porabiti ter ne kupiti znatno več drv in premoga. Tako so n. pr. ljudje lani pokurili izredno mnogo. Drvarstva so bile marsikje povsem prazne pomladi, zato je pa bilo tudi tem večje povpraševanje po kurivu v prvih pomladnih mesecih. Jug je res najboljša centralna kurjava. Je zaradi tega se mesečni navadno ne pritožujejo nad južnim vremenom pozimi. Vendar ima tudi južno vreme, ko si ga najbolj želimo, slabe strani. Predvsem je zelo nezdruživo. V zadnjih dneh je prehlajenih mnogo ljudi. Nagla toplotna sprememba je vplivala škodljivo na občutljivejše ljudi. Zanimivo je, da so nekateri čutili južno vreme že vnaprej, ko je že pritiskal hud mrz: čutili so neprijetne znake nastopajočega prehlajenja in čim je postalo topleje, se jih je bolezen polastila povsem.

Z južnim vremenom sredi zime ne morejo biti povsem zadovoljni kmetje. Če bo zdaj jug pobral ves sneg, bo ozimna trpeča brez snežne odeje. Vendar je upanje, da bo kmalu dobili dovolj snega. Sicer pa bo tudi zdaj jug opravil koristno delo.

Doslej je bila snežna odeja predebela, da bi zemlja lahko dovolj globoko zmrznila. Tu in tam na travnikih smo lahko opazili kratine iznad snega. Kmetje pravijo, da se moramo bati slabe letine, ko krt lahko narije kratine iznad snega, pač zaradi tega, ker zemlja pod snegom ni dovolj zmrznila. Mrz mora pritisniti žo, ko je še zemlja gola, kakor pravijo: sneg si mora dobro postlati. Sicer je bila zemlja letos tudi že zmrznjena, preden je zapadel večji sneg, a kaže, da ni premrznila dovolj.

Ali se mora kmet zljati bati, da je zima že konec ter da zemlja ne bo mogla več dobro zmrzniti? Kakor rečeno, sedanje južno vreme je le vremenska opereta. Morda bo mrzlo že prihodnje dni. Seveda pa ni mogče napovedovati z zanesljivostjo, kakšno vreme bo poslej. Verjetno je celo, da bi nam druga depresija prinesla prav tako močno južno vreme, ko bo sedanja povsem oslabil. Toda potovanje depresij od Atlantskega morja proti zahodu nad evropsko celino je izjemna; pozimi depresije potujejo, odnosno se tvorijo mnogo bolj južno, ogibajo se mrzlih, zasneženih severnih predelov. Če potujejo južno od nas, vlečejo čez naše kraje iz severovzhodnih prostranstev mrzel zrak. Tako je v glavnem odvisno od poti depresij, kakšna je zima. Čim bolj severno potujejo depresije pozimi, tem milejša je zima. Sicer pa že ena sama tako močna depresija, kakršna je selanja, lahko zelo ublaži zimo. Mrz bo zdaj potreboval nekaj časa, preden bo lahko močnejše pritisnil. Preprosti ljudje pravijo, da si zima polomi zobe, ko ji zmeša račune južno vreme. Seveda moramo še pričakovati, da nas bo v tej zimi zeblo. Morda bo februarja celo najmrzljajši dan v tej zimi kakor je bil že pogosto. Že večkrat je bil pri nas februarja dosežen maksimum zračnega tlaka, kar pomeni, da so bili dani glavni pogoji za hud mrz.

Jug je pobral že mnogo snega, tako da se na južnih pobočjih pokazale lise kopne zemlje. Če bo vreme ostalo toplo še nekaj dni — kar pa ni več mnogo verjetno, ker se je že začelo ohlajevati — bo skopnel skoraj ves sneg tudi na ravneh. Nezasnežena zemlja se ob jasnih nočeh ne ohlaja tako zelo, ker toploto bolje izžarja bela tla, zato bi se nam ne bilo treba bati hudega mrza, dokler bi zopet ne zapadel sneg.

Pred nami sta še dva meseca zime, kajti pomlad se pri nas navadno ne začne, dokler je ne napove koledar. Marec je sicer precej tople, a pogosto sneg še leži prve tedne. Februar bi pa bil najhujši zimski mesec, če bi ne bil za nekaj dni krajši. Časa je torej še dovolj, da lahko zima pokaže svoje zobe in ne smemo misliti, da nam bo prizanesla.

228 km pa se je onesvestil in so ga morali spraviti v spremljevalni čoln. V vodi je bil 68 ur.

— **Madžarsko tableteniško prvenstvo.** V Budimpešti se je te dni končalo madžarsko tableteniško prvenstvo. V vseh moških disciplinah sta zmagala brata Harangosu iz Subotice, ki sta bila nekoč člana zagrebškega Haška. Oba bosta zastopala Mažarsko na mednarodnem turnirju v Bratislavi.

— **Začetek mednarodnega tableteniškega turnirja v Bratislavi.** V četrtek se bo začel v Bratislavi mednarodni tableteniški turnir, ki se ga bodo udeležila reprezentativna moštva Nemčije, Madžarske, Hrvaške in Slovaške. Spored moštvenih tekmovalj je naslednji: v četrtek 28. t.m. Nemčija—Slovaška, v petek 29. Nemčija—Madžarska in Hrvaška—Slovaška, v soboto 30. Nemčija—Hrvaška in Madžarska—Slovaška, v nedeljo 31. pa Hrvaška—Madžarska.

Redek primer vrančnega prisada

Vrančni prisad (anthrax) je bolezen, ki napada predvsem domače živali zlasti govedo in ovce ter zelo redko druge. Prav posebno redko pa za to boleznijo, ki poteka v obliki hitrega splošnega zastrupljenja krvi, oboli pes.

Te dni je bil v Šiški ugotovljen vrančni prisad pri psu nekakega tamošnjega posestnika. Pri preiskavi vrančice nenadoma poginulega psa so bile ugotovljene kalne vrančice prisada Dvorščice je bilo vestno razkuženo, mestni veterinarski urad pa je odredil tudi vse druge preventivne ukrepe, da se prepreči drugi primeri te redke bolezni. Ki pa je zelo nevarna tudi človeku.

To bolezen povzroča bacil vrančnega prisada, ki tvori trose enako kakor bacil tetanus ali mrtvičnega krča. Troši so proti sušenju in temperaturnim razlikam zelo odporni in prav zaradi teh lastnosti tako nevarni.

Živali se okužijo po večini na paši po travnikih okuženih s sečo in blatom iz bolnih živali nadalje z uživanjem okuženega sena in piče. Uživanje mesa in mesnih izdelkov v sili zaklanih ali celo pogubljenih živali je smrtno nevarno za živali in tudi za človeka.

Pri človeku se javlja bolezen v obliki velikih gnojnih tvorov na koži (pustula maligna), v obliki pljučnega ali črevesnega vrančnega prisada, če se troši bacila vdihujejo (n. pr. v obratovnišnih s kozami, s ščetkami stariimi cunjami itd.) ali zaužijejo z okuženo hrano.

Opozarjamo prebivalstvo, naj takol pristojni oblasti javi vsak primer nenadnega obolenja ali podina živali, pri tem pa opominjamo na nevarnosti, ki so združene z uživanjem mesnih izdelkov in mesa v sili in brez oblastvene kontrole zaklanih živali.

Klub strogi kontroli je vendar mogče, da brezvestni ljudje vtihotapijo meso in mesne izdelke bolnih živali, ki predstavljajo resnično smrtno nevarnost za konzumente. Tudi živalska piča izdelana iz okužene krvi, mesa ali kosti, je nevarna. Prebivalstvo naprošamo, naj se v vseh primerih ravna po navodilih oblastvenih organov in naj z njimi zaupno sodeluje.

Iz Spodnje Štajerske

— **Državni tajnik Alpers na Spod. Štajerskem.** Državni tajnik in generalni gozdar Alpers je prišel 22. t. m. na Štajersko, kjer ostane do jutri. Iz Graca se pripelje tudi na Spodnje Štajersko.

— **Novi predsednik Zveze vinogradnikov.** Za predsednika Združenja vinogradnikov Štajerske in Koroške je bil imenovan po glavni zvezi nemških vinogradnikov s pristankom državnega kmetijskega vodje kmetovalec Hans Strachnig iz Zgornjega brega.

— **Novi grobovi.** V Mariboru so umrli delavec Franc Lorber, star 32 let; vdova po poštmen uradniku Marija Pepevnik, stara 55 let; starostna rentnica Neža Unger, stara 50 let; vpokojeni višji poštni kontrolor in hišni posestnik Anton Kuss roj. 1877 v Celovcu, vnet delavec Štajerskega Heimatbunda, krajevna skupina Melje; dalje vpokojeni polkovnik Alojz vitez Markovič, star 60 let; lončar Jože Maier, star 55 let in mizarjev sinček Janez Grindl. — V Novi vasi pri Mariboru je umrla žena delovodje Marija Kehle, stara 77 let.

— **Težka nesreča v kamnolomu.** V sredo se je pripetila pri Sv. Andražu v Halozah težka nesreča. V bližnjem kamnolomu je delal 36letni Mihael Petrovič. Hotel je razstreliti skalo, pa se naboi ni vnel. Petrovič je šel preledat kaj je krivo, na je v naslednjem hipu počil in ga vrela dobrih 10 m globoko. Zlomil si je hrbet, nico in zadobil še druge težke poškodbe. Prepeljali so ga takoj v grški bolnišnico, toda zdravniki so izjavili da mu najbrže ne bodo mogli rešiti življenja.

— **Napredovanje v orožniški službi.** Rvski jugoslovanski orožniki dodeljeni orožniškemu poveljstvu v Plitvi Henrik Potocnik, Franc Novinski, Ferdinand Viher, Jakob Trnel, Franc Ovišič Albin Golč in Franc Šober so bili imenovani za glavne orožniške mojstre. Anton Golob pa za okrajnega viš orožniškega mojstra.

— **Diletantski oder v Laškem.** Ob zadnjem gostovanju celjskih diletantov v Laškem je bil tam ustanovljen diletantski oder, ki bo prvič nastopil v soboto ko vprizor Anzergruberjevo enodejansko »Pečoka veste«.

FRIGORIFERI

Gruppi compressori elettrodomestici Ferretti — Anonima »ELTA« — Torino. Applicazioni complete per congelazione, conservazione prodotti alimentari. Potenza 1/2 a 1/5 a 10 CV. COMPLESSI PRIGORIFERI »FAMILIA«, capacità 160—200 litri. Funzionamento perfetto.

HLADILNIKI

elektroavtomatski kompresorski agregati Ferretti — Akc. družba »ELTA« — Torino. Kompletne naprave za zmrzovanje, konzerviranje živil. Jakost 1/2 do 10 KS. — OMARE ZA GOSPODINJSTVO, vsebine 160 do 200 litrov. — Brezhlbno delovanje.

»FRIGOTECNICA«

Via S. Luca 2 — GENOVA

Fašistična Befana v Vel. Laščah

Tiskovni urad Zveze fašistev sporoča: Dne 22. t. m. se je Zvezni podtajnik Capurso v spremstvu pokrajinske zaupnice ženskih fašistev tov. De Vecchijeve podal v Velike Lašče, da bi prisostvoval razdelitvi laril fašistične Befane 100 otrokom iste občine.

Potem, ko je obiskal sedež centra PNF v tajnikovem spremstvu, je odšel v šolo, kjer so se ob navzočnosti zastopnikov vseh oblasti zbrali v spremstvu svojih staršev otroci, ki bi morali dobiti Befano.

Zvezni podtajnik je razložil malim organizirancem pomen akcije Ducejevih daril za Befano.

Po razdelitvi se je župan Velikih Lašč v imenu obdarjenecov zahvalil hierarhu in ga naprosil, naj tolači hvaležnost slovenske mladine Duceju. Nato je zvezni podtajnik v spremstvu zaupnice in poveljnika krajevne posadke obiskal razne vojaške postojanke in bolnico, kjer je izročil darila Zveznega tajnika bojevnikom.

Pokrajinska zaupnica je istočasno razdeljevala darila ženskega fašija v obliki volnenih stvari in drugih daril, ki so jih izdelale v delavnici ženskega fašija ljubljanske fašistične ženske, ki dajejo svoj stalni prispevek zaupanja in dela kot vredne članice fašija v »prvi črti«.

Ustanovitev pooblaščenec tvrdke

Prehranjevalni zavod Visokega Komisarata za Ljubljansko pokrajino obvešča:

Tvrška A. Šarabon v Ljubljani, Zaloška cest št. 1, je pooblaščen izdajati racionalna živila potrošnikom, ki se zadržujejo le prehodno v Ljubljani. Ti si pa morajo oskrbeti tozadevno pooblastilo na svoji živilski nakaznici pri tukajšnjem zavodu v sobi št. 12 na Novem trgu 4-II, ali pa pri ljubljanskem okrajnem glavarstvu, Beethovnova 7-II.

Imenovanje župana v Novem mestu

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je na podlagi čl. 3. Kr. ukaza z dne 3. maja 1941/XIX št. 291 ter na osnovi narabe z dne 24. 1. 1942/XX št. 12. ki ustanavlja župansko funkcijo, odredil:

za župana v občini Novo mesto se imenuje Marj Polesek s takojšnjo veljavnostjo od dneva objave pričujočih naredb. V Službenem listu za Ljubljansko pokrajino. Komisar sreskega načelstva v Novem mestu je pooblaščen, da izvrši pričujočo naredba.

Ljubljana, 19. januarja 1943/XXI.

Visoki komisar Emilio Grazioli.

Iz Hrvatske

— **Nemški državni podtajnik.** Poglavitnik je imenoval vodjo nemške vladne skupine na Hrvatskem Branimirja Algaverja za državnega podtajnika v ministrskem predstvi.

— **Prisilne dražbe prepovedane.** S posebnim zakonom so bile na Hrvatskem prepovedane vse prisilne dražbe nepremičnin za kritje denarnih terjatev, in sicer do 10. aprila t. l. Zakon pa našteva celo vrsto izjem, na katere se prepoved ne nanaša.

— **Novi pečati za punciranje kovinskih predmetov.** Gospodarsko ministrstvo je predpisalo nove pečate za punciranje zlatih, srebrnih in platinastih predmetov domačega in tujega izvora.

— **Hrvatski delavci so peli v Münchnu.** Med božičnimi prazniki je nastopilo v Münchnu hrvatsko pevsko društvo Marko Hranilović, v katerem so vključeni v Münchnu zaposleni hrvatski delavci. Priredili so cerkveni koncert, na katerem so prepevali hrvatske božične pesmi ob spremljevanju na orglah. Uvodno besedo je govoril Damjan Rodin. Na orglah je spremljal pevec Alojz Turčin, kulturni ataše hrvatskega poslanstva v Münchnu.

Z Goreniskega

— **Zborovanje občinskih komisarjev krankskega okrožja.** V hotelu Evropa v Kranju je bilo on dan zborovanje občinskih komisarjev krankskega okrožja. Vodja urada za komunalno politiko Bretschneider je poročal o bistvu in vsebini nemškega občinskega reda in njegovih bistvenih določbah, v kolikor se tičejo Gorenjske. Ko bodo ustvarjeni vsi pogoji za samoupravo, bo razširjen nemški občinski red tudi na Gorenjsko. K besedi se je oglašilo še več govorikov, ki so pojasnjevali razna občinska upravná zadeva joča vprašanja.

— **Smučarska prireditev v Zireh.** Smučarski odsek telovadnega in športnega društva v Zireh je priredil tek na 1500 m z višinsko razliko 300 m. Nastopilo je 19 tekmovalcev. Prvo mesto je zasedel županov sin Janez Seljak iz Stare vasi, ki je prevozil progo brez padca v 68 sekundah.

— **Dunajske vzgojiteljice v kamniškem okrožju.** V kamniško okrožje je zopet prišlo 16 učiteljskih kandidatkin, ki bodo pomagale vzgajati mladino v šolah. Deželni svetnik dr. Doujak jih je pristočno pozdravil v slavnostni dvorani deželnega urada, potem jih je pa okrožno šolski svetnik

Prasch razdelil na posamezne šole. Popoldne so se s sanmi odpeljale iz Kamnika. — **Prostovoljni prispevki za zimsko pomoč.** Po raznih krajih Gorenjske so bile prirejene zadnje dni zbirke prostovoljnih prispevkov za zimsko pomoč. V Predvoru so nabrali 1354 mark, v Naklem 1168, v Smartnem pod Smarno goro 329, v Boh. Srednji vasi 788, v Domžalah 1350, (v vsej domžalski občini 10.102) v Mengšu 5170, v St. Vidu nad Ljubljano 2307, v Selcah pa 572 mark.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Ponedeljek, 25. januarja: Spreobrnjenje Pavla.

DANASNJE PREDSTAVE

Kino Matica: Roman revnega mladeniča. Kino Sloga: Vedeževalec. Kino Union: Mel tihotapci. Kino Moste: Leon Damaštan in Skušnjave.

VI. simfonični koncert ob 18.30 v veliki Unionski dvorani.

DEZURNE LEKARNE

Danes: Dr. Sušnik, Marjtin trg 5; Deu-Klanjšček Dia, Cesta Arlele Rea 4 in Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Ponedeljek, 25. jan.: Zaprtlo. Turek, 26. jan. Ob 17.30: Deseti brat, Red Turek.

Sreda, 27. jan.: Ob 17.30: Zaljubljena žena, Red Sreda.

Četrtek, 28. jan.: Ob 17.30: Veliki moz. Izven.

L. Pinner: »Veliki moz.« Komedija v treh dejanjih. Osebe: Praznik — Cesar, Praznikova — Starčeva, Nada — Rasbergerjeva, Zorin — Brezigar, Kresnik — Nakrst, Vrhunec — V. Skrbinec, Votlina — Peček, Močerad — Kosiuta, Pivnik — P. Kovič, Volk — Lipah, Lisjak — Kosti, Modrijan — Raztresen, Skaza — Bratina, Grajšek — Blaž, Mogočnik — Drenovec, Milka — Sancinova, komisar — Gorinšek, Režiser: M. Skrbinec.

OPERA

Ponedeljek, 25. jan.: Zaprtlo. Turek, 26. jan.: Ob 17. uri: Sestra Angela. Ilika 7. simfonijska. Red A.

Sreda, 27. jan.: Ob 17.: Beg iz seraja. Red B.

Četrtek, 28. jan.: Ob 17.: Thais, Red Četrtek.

Radio Ljubljana

PONEDELJEK, 25. JANUARJA 1943-XXI
12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Simfonična glasba. 13.00: Napoved časa, poročila v italijanski. 13.20: Glasba in pesmi orkester vodi dirigent Zeme. 14.00: Poročila v italijanski. 14.10: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec. Glasba za godalni orkester. 14.45: Pisana glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 17.15: Koncert kvinteta harmonik 17.30: Koncert sopranistke Margherite Cossa. 18.30: Prenos javnega simfoničnega koncerta z Unionske dvorane, koncert vodi dirigent Mirko Polič. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Lahka glasba. 20.00: Napoved časa, poročila v italijanski. 20.15: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.45: Simfonične priredbe iz filmov: simfonični orkester družbe EIAR vodi dirigent Ferrero. 21.30: Predavanja v slovenščini. 21.40: Lahko glasbo vodi dirigent Petralia. 22.15: Skupina Favaretto. 22.45: Poročila v italijanski.

TUREK, 26. JANUARJA 1943-XXI

7.30: Pisana glasba. — 8.00: Napoved časa. — 12.20: Plošče. — 12.30: Poročila v slovenščini. — 12.45: Napevi in romane. — 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17: Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec. — Simfonična glasba. — 14.00: Poročila v italijanski. — 14.15: Komorna glasba. — 14.20: Klasični orkester vodi dirigent Manno. — 15.00: Poročila v slovenščini. — 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 17.10: Pet minut gospoda X. — 17.15: Pisana glasba. — 17.30: Prenos iz zavoda za cerkveno glasbo. — 19.00: »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. — 19.30: Poročila v slovenščini. — 19.45: Valček. — 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.30: Orfejeva pravljica — opera v enem dejanju, uglasbil Casella Alfredo. — 21.20: Godalni orkester vodi dirigent Angelo. — 21.45: Pisana glasba. — 22.05: Koralni koncert. — 22.25: Orkester vodi dirigent Segurini. — 22.45: Poročila v italijanski.

NAPACNO GA JE RAZUMEL

— Kaj pa nosiš v tej škrtli? — Papigo, ki sem jo dobil za svojo ženo. — Kdo ti jo je pa dal? Tudi jaz bi zamenjal svojo ženo...

Najvažnejši tekmi v obeh divizijah neodločeni

V diviziji A sta se s takim izidom okoristila predvsem Ambrosiana in Juventus — Prva zmaga Triestine na domačem igrišču

Ljubljana, 25. januarja
Drugo povratno ali XVII zapravstno kolo italijanskega nogometnega prvenstva v diviziji A se je končalo z naslednjimi izidi: Trieste: Triestina—Fiorentina 3:0 (1:0), Rim: Roma—Vicenza 1:0 (0:0), Genova: Genova—Milano 4:2 (2:2), Torino: Juventus—Venezia 5:2 (2:1), Livorno: Livorno—Torino 0:0, Milan: Ambrosiana—Liguria 5:1 (2:1), Bari: Bari—Atalanta 0:0, Bologna: Bologna—Lazio 4:0 (3:0).

Glavno zanimanje je bilo večerj osredotočeno okoli tekme med najresnejšima tekmeccima za končno zmago med Livornom in Torinom. Za Ambrosiano in Juventus, ki enako spadata v vodilno skupino, se je splošno računalo, da sta s'gurna zmagovalca. Tekma v Livornu se je končala nekoliko nepričakovano. Splošno se je namreč računalo, da bo to ali ono moštvo zmagovalo. Neodločen rezultat pušča za seboj medlet vtis, v tabeli pa sta se z njim okoristila zlasti obojetelema.

Livorno se je z večerajšnjo tekmo dokončno uveljavil kot najresnejši kandidat za novega prvaka. Dal je letošnjemu prvenstvu poseben ton, ki ga zmanjšeno v vseh prejšnjih prvenstvih. Večerj so se Livornčani borili brez sreče. V prvem polčasu so prevladovali, žoge pa niso mogli spraviti v nasprotnikovo mrežo. V drugem polčasu sta si bili moštvi enakovredni. Vsi poskusi doseči številni uspeh so se na obeh straneh razbili na čuječi obrambi.

Ambrosiana je z visoko zmago nad Ligurio prehitela Torino in tesno sledi vodilnemu Livornu. Večerj je dosegla že osmi zaporedni pozitivni rezultat: 7 zmag in 1 remi. V vodstvo je prišla Liguria, za katero je bil uspešen v 7. minuti srednji napadalec Callegari. Minuto nato je Ambrosiana izenačila po desnem krilu Fabriju. Sredi polčasa je nato povisalo levo krilo Candiani, kar je ostalo do odmora. V drugem polčasu je bil kmalu po otvoritvi uspešen zopet Candiani, nato pa sredi polčasa Fabri. Zadnji zgodilec je dosegel srednji krilec Campatelli iz enajstmetrovke.

Juventus je z Venezio obračunal dokončno šele v drugem polčasu. V vodstvo je prišla Venezia po desnem krilu Albertiu, izenačilo je nato Juventusovo desno krilo Sentimenti III. povisala pa leva zveza Lushta. V drugem polčasu je Juventus bil uspešen še trikrat, Venezia pa je znižala tri minute pred koncem.

Triestina je dosegla prvo zmago na domačem igrišču. Zdi se, da se je njen napad končno znašel. Bila je ves čas v pramoči nad gosti iz Firenze, ki so nastopili brez svojega najboljšega vratarja. V prvem polčasu je bil uspešen Salar, v drugem pa Mlacher in Tagliasacchi.

Tekma med Romo in Vicenzo je bila precej mizerna. Roma je zmagovala z edinim zgoditkom, ki ga je v 35. minuti drugega polčasa dosegel njen srednji napadalec Panto. — Živahna je bila tekma v Genovi. Milano se je hrabro boril in kloniil šele v drugem polčasu. Uspešna sta bila zanj desna zveza Mosselli in srednji napadalec Rosellini. Za Genovo pa najprej levo krilo Conti, nato desno krilo Stgiju. V drugem polčasu je zvišala desna zveza Trevisan, končni rezultat je pa postavil že omenjeni Stgiju. V 44. minuti drugega polčasa je sodnik izključil Trevisana.

Prvi poraz Pro Gorizie

V diviziji C je večerj Pro Gorizia izgubila prvo tekmo. Igrala je v Poli. Grion jo je porazil 1:0. Fiumana je na svojem igrišču premagala Monfalcone prav tako z 1:0. Treviso pa Poniziano 2:1.

V Pierisju je Vittorio Veneto zmagal nad moštvo Pierisa 2:0. Triestsko vojaško moštvo 94. Reparto je v Moglianu odneslo polovico izkupitka. Tekma je ostala neodločena z 2:2. Naskot Pro Gorizie znaša še vedno 4 točke. Doslej je vse tekme razen dveh dobila. Ena je ostala neodločena (s Fiumano), večerajšnja pa je izgubila.

— **Boks: Nemčija—Švedska 12:4.** Pred več tisoč navdušenimi gledalci je bila večerj v Bratislavi meddržavna boksarska tekma Nemčija—Švedska. Zmaga Nemčije je bila sigurna že v začetku. Nemci so zmagali 12:4.

— **Brezuspešen smel podvig argentinskega plavalca.** Argentinec Juan Albanes se je lotil zelo smelega podjetja. Hotel je preplavati iz Rosaria do Buenos Aires, Po

KMETIJSKA DRUŽBA V LJUBLJANI IN NJENO URADNISTVO

sporoča žalostno vest, da nas je nenadoma zapustil v nedeljo dne 24. januarja 1943 dolgoletni zvesti uradnik in tovariš, gospod

ANTON MARTINJAK

v 31. letu starosti.

Pogreb blagega pokojnika bo v torek 26. januarja 1943 ob 4. uri popoldne iz mrtvašnice na Viču na pokopališče na Viču.

Bodi mu ohranjen časten spomin.

„Kmetijske in rokodelske novice“

so začele izhajati l. 1843, pred 100 leti — Velik pomen Bleiweisovih „Novic“ za razvoj slovenskega novinstva

Ljubljana, 25. januarja

Letos bo minilo 100 let, odkar so začele izhajati Bleiweisove „Novice“, kakor imenujemo kratko »Kmetijske in rokodelske novice« v razliko od Vodnikovih »Novic«, prvega slovenskega časnika. Bleiweisove »Novice« sicer niso ušle svoje stoletnice, a zaradi tega niso izgubile velikega pomena kot naš prvi večji ter pomembnejši časnik, ki je v resnici ustvaril pomoč za razvoj našega novinstva. »Novice« so izhajale 59 let. Ko so prenehale izhajati, je bila njihova glavna naloga že zdavnaj opravljena.

Prvi slovenski kmečki list

Ko ocenjujemo »Novice«, ne smemo nikdar prezreti, da so bile prvi slovenski kmečki časnik. Pismenost je bila tedaj med ljudstvom še zelo slabo razširjena. Kmetje, ki so se začeli čitati, so jemali po večini v cerkve le molitvenike, da so iz njih zlogovali slovenske besede. Kar je dotlej izšlo slovenske tiskane besede v lepem slogu, je bila namenjena predvsem razumnosti. Izobražena kmeta so zanimali v splošnem; sicer je pa bilo težko začeti. Kako bi naj začeli izobraževati kmeta, če dotlej ni bil vajen čitati in ker se mu razumniki niso znali približati? Narodni buditelj se menda niso vselej dovolj živo zavedali, da je bil narač prav za prav kmečko ljudstvo, dotlej prosvetno silno zanemarjeno. Ko so začele izhajati Bleiweisove »Novice«, se je začela v resnici nova doba slovenskega novinstva. Izdajatelj se tega najbrž ni niti zavedal in tudi ni zastavljal listu kakšnih posebnih, vzvišenih vzorov kakor delajo navadno ustanovitelj političnih dnevnikov. Glavni namen »Novic« je pač bil poučevati našega kmeta; tola poučevati ga predvsem kmetovati. Ustanovitelj »Novic« ni imel namena kmeta izobraževati v leposlovju, vendar je list služil tudi temu namenu posredno. V »Novicah« se je kmet naučil čitati in tako so mu bila odprta vrata do popolne izobrazbe. Morda je največja vrednost Bleiweisovih »Novic« prav v tem.

145 let od Vodnikovih »Novic«

Vodnikove »Ljubljanske Novice« so začele izhajati leta 1797, in je torej minilo že 145 let od prvega slovenskega časnika. Izhajale so samo od 4. januarja 1797 do 27. decembra 1800. Celih 43 let po Vodnikovih »Novicah«, skoraj pol prejšnjega stoletja, so ostali Slovenci brez časnika. Zaradi tega imajo »Kmetijske in rokodelske novice« še tem večji pomen. Ko so začele izhajati, je bila tradicija — če sploh smemo govoriti o tradiciji — Vodnikovih »Novic« že pozabljena. Začeti je bilo treba zopet od kraja. Ustanovitev slovenskega lista je bila tedaj nedvomno pogumno dejanje. Ustanovitelj se ni mogel nasloniti na nobene izkušnje ter ne računati, ali bo list sploh lahko izhajal vsaj nekaj časa. Vodnikove »Novice« so nudile, čeprav so bile še tako skromne listice, za začetek v svojih treh letih življenja sorazmerno mnogo. Skupno je izšlo 12.000 izvodov ali 78.000 (vseh tiskanih izvodov). Trije letniki »Ljubljanskih Novic« obsegajo 1874 strani. Izhajale so v osmerici, Bleiweisove »Novice« se pa razlikujejo od prvega slovenskega lista že po obsegu, kajti izhajale so v 40.

Prvo leto naklada 1005 izvodov

Pomembne številčne podatke o naših prvih časnikih je zbral novinar Ivo Lapajne in napisal za katalog ki je izšel od novinarskih razstav na vseletniško leto 1937 (»Razstava slovenskega novinarstva v Ljubljani 1937«) tehno razpravo »Razvojni smeri slovenskega novinarstva«; v tej razpravi tudi objavlja številke o naročnikih po poklicih. »Novice« so izhajale že prvo leto v 1005 »zvodih«. Namenjene so bile predvsem kmetu odnosno kmetom in rokodelcem (obrtnikom), toda z zanimanjem so jih jemali v roke tudi izobraženci. Največ naročnikov je bilo med duhovništvom, kar je razumljivo, saj so duhovniki prišli med izobražence prvih poštov kot čitatelji; živeli so med ljudstvom v stiku s kmetom in tudi sami so vsaj skušali kmeta poučevati. Tisoč naročnikov se nam zdi danes malo, toda za začetek ko se je naš tisk šele začel razvijati, je bilo to mnogo. Naj navedemo številke o naročnikih po poklicih, da boste videli kdo so bili pred sto leti slovenski čitatelji. Kakor rečeno največ je bilo duhovnikov, 605. Značilno je, da so bili na drugem mestu kmetje 149. Brez pomena pa tudi ni, da je bilo med kmečkimi naročniki 21 županov kar pa kaže, da so bili župani napredni. V skladu z namenom lista ki je bil posvečen tudi rokodelcem, je bilo med naročniki precej obrtnikov, in sicer 55; gostilničarjev je bilo med njimi 19. Tudi uradniki so čitali »Novice«; bilo je 31 uradnikov. Med učitelji je bilo 30 naročnikov. Ne pozabimo, da so »Novice« začele izhajati pred letom 1848, torej ko je bil kmet še graščinski podložnik. Posebno zanimivo se nam zdi, da so »Novice« imele med svoje naročnike tudi graščake. Graščaki na naši zemlji torej niso čitali le v nemškem jeziku. Vsekakor so se tudi v graščinskih uradah morali zanimati za kmetijstvo ter njegov napredek in če že sami graščaki niso znali slovenski, so upravniki graščin bili tudi Slovenci ne le tuji. Bodi kakor koli že, med naročniki je bilo tudi 24 graščakov med njimi dva grofa in pet baronov. Toda posebej so navedeni še graščinski oskrbniki, ki jih je bilo 15 naročnikov. Dalje je bilo med naročniki še 7 tovarnarjev.

Edini slovenski list

»Novice« so bile v začetku edini slovenski list in zato so jih zavedni narodniki tudi znali še tembolj ceniti. Šele čez pet let, v revolucionarnem letu 1848 se je začel bolj dramatično tudi slovenski tisk. V začetku so imele »Novice« naročnike v vseh slovenskih deželah, a razumljivo je, da jih je bilo največ na Kranjskem in sicer nad polovico, 523%. Na drugem mestu je bila Štajerska. Sploh je bilo tudi v poznějšíh časih med Štajerci vselej mnogo naročnikov listov ali knjig ki so zhajali v Ljubljani; med naročniki »Novic« je bilo 211 »Štajercov«. Lapajne je izračunal, da v primeru s številom prebivalstva »padel po en izvod »Novic« na Kranjskem na 900 v primorskih pokrajinah na 1300, na Štajer-

skem na 2400 in na Koroškem na 3900 Slovencev. Relativno je bilo torej največ naročnikov na Koroškem in Štajerskem.

Vpliv »Novic« na razvoj našega tiska

Kako globoko brazdo so zaorale Bleiweisove »Novice« v slovensko kulturno ledino, sprevidimo najbolj očitno iz številk, ki jih je Lapajne izračunal o razvoju našega tiska. Od začetka slovenskega tiska, prvega slovenskega lista leta 1797 do 1842 je izšlo skupno 30.560 izvodov in strani celotne naklade je bilo 368.690 tiskana površina je pa znašala 13.663 m². Ko se pojavijo »Novice«, se te številke silno sunkovito dvignejo, tako da je izšlo v letih 1843 do 1860 že 1.300.770 izvodov na 11.608.372 straneh celotne naklade in tiskana površina je znašala 427.074 m².

»Novice« preveč omalovažujemo

Glede na pionirski pomen Bleiweisovih »Novic« v našem tisku, ta naš list preslabo

cenimo ali napačno ocenjujemo. Če si ogledamo Bleiweisovo delo v luči »Novic«, bomo znali tudi drugače, mnogo bolj ceniti »očeta slovenskega naroda«. Premalo je naglašeno, da je bil Bleiweis naš prvi večji novinar ter da je z »Novicami« ustvaril osnovo za današnji razvoj slovenskega novinstva. — Da je bil Bleiweis v resnici spreten novinar, sprevidimo že iz življenjske sile »Novic«; list se je obdržal in njegov ugled je bil trden tudi pozneje, ko je izhajala že druga vrsta drugih morda bolj modernih listov. — »Novice« so izhajale pod imenom »Kmetijske in rokodelske novice« do leta 1849. Poslej so se imenovale do leta 1855 »Novice kmetijskih, rokodelskih in narodskih reči«; leta 1855 so bile preimenovali v »Novice gospodarskih, obrtniških in narodskih stvari« naslednje leto pa v »Novice gospodarske, obrtniške in narodske«. V začetku so izhajale vsako sredo, od leta 1852 do 1857 vsako sredo in soboto, od leta 1891 do konca vsake nedelje. Od 17. aprila je bila izdajatelj Kranjska kmetijska družba, Bleiweis je bil urednik do leta 1867.

DNEVNE VESTI

Minister Bottai otvoril razstavo in tečaj

V prostorih rimske galerije je otvoril prosvetni minister Bottai razstavo genovskih likovnih umetnikov. Na razstavi je zbranih 121 umetnin, ki jih razstavlja 68 umetnikov, včlanjenih v genovskem sindikatu lepih umetnosti. Ministra Bottai so sprejeli ob prihodu k svečani otvoritvi razstave strankin Podtanjnik Tarabini, predsednik konfederacije svobodnih poklicev in umetnikov Di Marzio ter glavni umetnostni ravnatelj Lazzari. Minister Bottai se je izrazil zelo pohvalno o umetninah genovskih razstavljalcev, s katerimi se je pomudil v daljšem razgovoru, zanimajoč se za umetniško tehnične podrobnosti posameznih umetnin.

— Zlati svetinji v spomin. Z zlato svetinjo je bil odlikovan v spomin poročnik Benvenuto, poveljnik albanske čete. Bil je za svojo hrabrost že večkrat odlikovan. Ze ranjen, se je kot prvi vzpel do nasprotnih postojank. Drugič ranjen se je do zadnjega upiral nasprotnemu navalu, dokler ni omahnil in umrl. Zlato svetinjo je prejel v spomin alpskih podčastnik Alojz Rendina, ko je bil s svojimi vojski obkrožen, je odločno odklonil nasprotnikov poziv k predaji. Boril se je s svojimi vojski, dokler ni bil smrtno zadet.

— Zvesti Carducci je koščič je umrl. V Cessini je umrl Leopold Violi, nazivni »Batin«. Z njegovo osebo je bil povezan spomin na znamenitega italijanskega pesnika G. Carduccija. Bil je namreč dolgo vrsto let zvest koščič slavemu pesniku, ki je večkrat prihajal na letovanje v Rumagno kot gost grofov Pasolini Zanolli. Ni minil dan, da ne bi bil šel Violi s svojjo pokrito kočijo k vili Lizzano po Carduccija, ki se je rad vozil v kočiji, toda popolnoma sam, brez spremljevalcev. Po prepleh valovitih gričev cesenjskega okoliša, kjer je prejemal številne navdihe za svoje pesniške stvaritve. Znano je zlasti, da se mu je ob priliki izleta v Viroljevi kočiji proti naselbinji Tolenta porodila inspiracija slavne nesmrtno ode.

— Italijanski in nemški vojni ranjenici gostje veleposlanika D. Alfierija. Ranjeni ter rekonvalescentni italijanski in nemški vojski, ki se zdravijo v raznih berlinskih bolnišnicah, so bili gostje italijanskega veleposlanika Dina Alfierija, ki jim je hotel nuditi uro razvedrila in zabave s prisrčno glasbeno prireditvijo. Odlični italijanski pianist Benedetti Michelangeli je izvajal vojakom izbrane klasične klavirske skladbe. Intimnemu koncertu so prisostvovali tudi številne osebnosti iz berlinskega diplomatskega, političnega ter umetniškega življenja.

— Izžrebane nagrade. Izžrebane so bile sledeče nadaljnje srečnosne številke, zakladnih bonov serije 28: Dve nagradi po 100.000 lir za št. 247.479 in 925.129. Štiri nagrade po 50.000 lir za št. 229.247, 596.840, 750.611 ter 1.343.491. V seriji 29: dve nagradi po 100.000 lir za št. 341.517 ter 515.884. Štiri nagrade po 50.000 lir za št. 605.298, 675.153, 828.789 in 1.471.499.

— Kapitan padel na bojišče. Svoje mladostno življenje je žrtvoval na bojišču kapitan Salvatore Matera, ki je bil po rodu iz Trieste. Zapuščila ženo in hčerko.

— Smrt dalmazijskega rojaka Lubina. V Zari je bil pokopan dalmazijski rojak Giovanni Lubin, čigar ime je bilo znano po vsej Italiji. Pokojnik Lubin je bil rojen l. 1864. v mestu Trau. Skozi 60 let se je zavzemal za italijanske pravice do Dalmacije. V Rapallu je zagovarjal svojo misel. Pokojnik Lubin je bil zelo drag Gabrielu d'Annunziu, ki je naslovil nanj pismo dalmazijskemu prebivalstvu. Pogreba v Zari so se udeležili predstavniki dalmazijskega guvernerja ter zarske pokrajine.

— Pot pogoltnjene ure v dečkovem truplu. V naselbini Ronco pri Lunu je pogoltnil štiriletni Giancarlo Spozio zapetno uro ki jo je bila pustila mati na umivalniku. Mati je opazila to šele tedaj, ko je sinko uro že pogoltnil. Brž je poklicala zdravnika ki pa ni mogel pomagati. Morali so počakati, da je šla uro po svoji poti, dokler ni zopet prišla na svetlo, ne da bi bil čutil deček kakšne težje posledice.

— Smrt znamenitega glasbenika. V Milanu je bil pokopan odlični glasbenik Viljem Zuelli, čigar sloves je segal preko italijanskih meja. Sedaj pa so Zuelličev truplo izkopali ter ga pokopali na tamkajšnjem pokopališču.

— Natečaj za 1075 mest pri državnih železnicah. V službenem listu v Rimu je bil objavljen razglas prometnega ministrstva glede prošnji za 1975 službenih mest pri državnih železnicah. Prošnje je treba vložiti do 15. marca t. l.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Delavniki: Matica ob 14.30, 16.30, 18.30; Sloga od 14.30 dalje; Union ob 16., 18.15. — Nedelje in prazniki: ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA — TELEFON 22-41

Propad in kariera mladega plemiča. Ljubezenska drama med velikaši 19. stoletja

Roman revnega mladeniča

Igrajo elegantni Amadeo Nazzari in Katarina Boratto

Ta film predvajamo dnevno ob 16.30 in 18.30 uri

Dnevno ob 14.30 predvajamo

Sneguljčica

KINO SLOGA — TELEFON 27-30

Zopet dve uri prijetne zabave!

Macario nastopa enkrat tudi kot

Vedeževalec

Poleg njega se L. Beghi, E. Fiermonte in drugi

Predstave ob delavnikih od 14.30 ure dalje; v nedeljo ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30. — Konec ob 20.15

KINO UNION — TELEFON 22-21

Burno življenje mladega dekleta iz francosko-belgijskih obmejnih krajev

Med tihstapci

V glavni vlogi: Pierre Blanchard, Annie Ducaux

Predstave ob delavnikih ob 16. in 18.15 uri; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30 uri!

bila doslej po ugotovitvah strokovnjakov postavljena tako, da bi bilo možno v pravi meri ocenjevati njene lepote.

— Umrl je predsednik vatičanskega sodišča. Iz Rima poročajo: Umrl je predsednik prvostopenjskega sodišča v Vatikanu Pavel Pericoli. Doživel je častljivo starost 84 let. Bil je zelo vidna osebnost v vatičanskim katoliških vrstah. Bil je funkcionar raznih katoliških društev ter papežev častni komornik in predsednik šnitpeterskega krožka.

— Triestinski občini je zapustila vse svoje imetje. V Triestu je umrla 83letna gospa Adela Licini. Pokojnica je bila sestra inž. Jostpa Licinija, ki je bil prijatelj Viljema Oberdana. Zapustila je vse svoje premoženje v prid triestinski mestni občini. Prefektni komisar pri triestinski občini kom. Hektor Coppola je jal položiti na pokojnično rakev krasen venec s trakom in posvetilom.

— Arretacija. Organ genovskega komisarja so aretirali 39letnega Ferdinanda Cilecija, pri katerem so našli sto oblačilnih nakaznic, pečatenih s pečatom občine Mandello Lario.

— Artistina nezgoda med predstavo. Skupina »Beli fakri« je nastopala v Bologni v prid italijanskim vojnim ranjenim. Med predstavo se je pripetila nezgoda, ki pa ni k sreči terjala človeškega življenja. 20letna artistka Italia Bizzarro je padla z višine in si občutno poškodovala prsni koš. Ponesrečeno artistko so prepejali v bolnišnico.

— Pogreb v galopu, brez spremstva, po poslednji želji bivšega kaznenca. V Faenzi je umrl 76letni Franc Piovani, ki so mu ljudje pravili »grbavec«. Pred 25 leti je bil zaradi žalostnega dejanja obsojen na 19 let ječe. Ko se je vrnil nazaj domov v Faenzo, je bil starček. Te dni je umrl. Toda nekaj dni pred smrtjo je izročil svojim sorodnikom zalepljeno kuverto z naročilom, da jo odpro šele po smrti. V kuverti so bile napisane bizarne poslednje želje bivšega kaznenca. Prva njegova želja je bila, da položijo njegovo krsto na preprost voz. Voz naj s polno hitrostjo zdrija na pokopališče. To je druga želja, ki se ji je priključila tretja želja, da ne sme nikdo za mrtvaškim vozom. V kuverti je bilo petnajst lir z naročilom, naj dobi pet lir vratar oskrbnice, kjer je preživel zadnja leta, pet lir vozniku, ki naj ves čas priganja konja z bičem h galopu, pet lir pa grobarju. Pokojnikovi sorodniki so poskrbeli, da so bile vse tri njegove poslednje želje izpolnjene.

— Smučarska tekma v Kranjski gori. Včeraj teden je bila v Kranjski gori otvorila letošnja smučarska sezona. Na 12 km dolgi progi je nastopilo 17 tekmovalcev z Jesenice, Bleda, Rateč, iz Dola in Celovca. Izmed favoritov sta manjkala na startu samo Smolej in Razinger. V dobi formi je bil Knific, ki je z velikim naskokom dosegel prvo mesto. Tudi Klančnik in Potrč, ki sta zasedla drugo in tretje mesto, sta

vozila dobro. V skokih je tesno zmagal Fischinger z najdaljšim skokom 25 m pred Mežikom in Novšakom, ki sta mu sledila na drugem in tretjem mestu. S silno lepimi, toda kratkimi skoki je zasedel Bukovnik peto mesto. Včeraj je pa bila smučarska tekma v Beljaku in sicer vztrajnostni tek na 12 in 6 km ter »močnejši« skoki na 50 m skakalnic.

— Novi grobovi. V Lužah je umrl posestnikov sinček Franc Osterman, star 6 mesecev, v Srednji vasi je umrla Marija Kuhar, stara 84 let. Tragične smrti je umrla v Senčurju služkinja Marija Jerob. Napolnila je lonce z žarečim ogljem in ga postavila kraj postelje. V spanju se je zadušila s plinom.

— Nesreče. V zadnjih dneh je iskalo v ljubljanski bolnici zdravniško pomoč naslednjih 5 ponesrečencev: Ciril Cergelj, 20letni sin posestnika iz Ljubljane, si je obrazil prste desne na slamecenzici. — Matilda Česen, 53letna žena pekoveškega pomočnika iz Ljubljane, si je pri padcu v kuhinji zlomila desnico v zapestju. — Marija Perič, 5letna hči postreščka iz Ljubljane, se je oparila s krompom po glavi in rokah. — Jože Kos, 10letni sin delavca iz Ljubljane, si je pri drsanju zlomil desnico. — Jakob Rozman, 44letni raznašalec listov iz Ljubljane, se je pri padcu na cesti potolkel na nogi.

IZ LJUBLJANE

—lj Kenec južnega vremena? Čeprav je bilo davi še precej toplo, saj je znašala minimalna temperatura v mestu 0,8° — zunaj mesta je bilo malo mržjele ter je zemlja rahlo pomrznila — vendar ni več zanesljivo, ali bo južno vreme še trajalo. Začelo se je jasiti in morda se bo povsem zjasnilo, kar smo pričakovali že včeraj, ker je značilni tlak precej naraščal in je bil davi tudi zelo visok. V soboto je bilo polodnevno izredno toplo, saj je maksimalna temperatura znašala 7°. Včeraj je kazal toplomer tudi minimalno temperaturo nad lediščem: 1,5°, med tem ko je maksimalna temperatura znašala 4°. Kaže torej, da se je začelo počasaj ohlajevati že včeraj, da pa ni bila davi nižja temperatura, je treba menda pripisovati oblačnemu nebu ponoči.

—lj Nedelja v Ljubljani. Včeraj je bilo v mestu mnogo živahnjši promet kakor navadno ob zimskih nedeljah. Toplo vreme je izzbilo mešane iz hiš. Oviralo jih ni niti hlad, ki so ga celo mešali s posebnim navdušenjem, da je bila lučija pomladi

Kino MATICA

V prijetno spremembo in ljubko razvedrilo dnevno ob 14.30 vedno zaželjena umetnina v tehnokoloru

SNEGULJČICA

Ob 16.30 in 18.30

ROMAN REVNEGA MLADENIČA

z Amadejem Nazzarijem

popolnejša. Kakor navadno zadnje čase ob nedeljah, so bile tudi včeraj dobro obiskane vse nedeljske predstave v gledališčih in kinematografih. Meščani pa seveda tudi včeraj niso grešili proti stari navadi ter so obiskali gostilne, zlasti na periferiji — kakor se pravi: v polnem številu.

—lj Nocojšnji VI. sinfonični koncert, ki bo začel točno ob pol 19 v veliki unijski dvorani, bo imel naslednji spored: 1. Bellini: Predigra k operi »Norma«; 2. Dvorak: 4. sinfonia, op. 88; 3. Polič: Preludij za veliki orkester; 4. Smetana: Vltava. Sinfonična pesnitev, 5. Musorgski: Noč na Lisi gori Sinfonična pesnitev. Vodstvo koncerta je v priznanih rokah dirigenta, ravnatelja Mirka Poliča. Izvajal ga bo naš sinfonični orkester.

—lj Sola Glasbene Matice bo imela svoj III. javno produkcijo v letošnji solski letu v sredo, dne 27. t. m. ob 18 v mali filharmonični dvorani. Nastopila bo cela vrsta gojencev klavirskega, violinskega in solopoveškega oddelka. Podrobni spored bomo priobčili, spored bo od jutri dalje na razpolago v Knjižarni Glasbene Matice in večja obenem kot vstopnica k produkciji. Na nastop gojencev matične sole opozarjamo.

—lj Razdelitev sira konzumentom. Prehranjevalni zavod Vloškega komisarijata sproča, da dobe ljubljanski potrošniki z dnem 25. t. m. pri svojih trgovcih št. in sicer na januarski odrezek C 60 g parmezana in na odrezek D 150 g mehkega sira.

Dr. MIRA FINK

šef porodniškega in ginekološkega oddelka sanatorija »Slajmerjev dom«, zopet redno ordinira.

Pogovori s čitatelji

Neolikani moški

»O ženskah imam slabo mnenje, a naj bom iskrena tudi o moških: res sem v zadregi, kaj bi naj povedala dobrega o njih. Naj začnem z reko, ki bi bil dober, če... Ojlika je moškega odlika. Da, odlika, ko bi se moški res odlikovali z vrljnostjo. Mislim, da so strašno nevljudni in menda nisem tega opazila prva. Ne mislim govoriti o kavalirstvu in vrljstvih, ki sta sicer pri nas precej tuja pojma.

Ne smete me takoj obsoditi med ženske, ki pogrešajo moške dvorljivosti in ki iščejo povsod prilike, da bi se pokazale pred moškimi kot predmet moškega priljzovanja. Res ne morem zatajiti, da sem tudi ženska ter da me zaboli, če moški niso vrljudni z menoj vsaj tako kakor zahtevajo predpisi o olki, ne glede na to, ali gre za moškega ali žensko. Ne posmehujte se! Zaman pričakujete, da vam bom pripovedovala zgodbo užaljene device, ki so jo »kavalirje spregledali na plesu ali da so jo povsem miomgrede, da sem omožena. Ne nameravam tudi uporabiti prilike, da bi svojega moža učila olke. Sicer so pa menda nekateri možje dovolj vrljudni z ženami — če ne s svojimi, pa s tujiimi. Za to pa ne gre; vsiljuje se mi le vprašanje, zakaj so moški pri nas v splošnem takšni ravsi? — ne le pred ženskami, temveč pred vsemi. Bila sem v nekaterih tujih mestih in opazila sem razliko med našimi in tujimi moškimi, pa sem se že večkrat vprašala, ali je tudi odlika značilna poteza narodovega značaja.

Ze navadne zunanje naravne uglasjenosti je pri nas malo. Kdo pri nas izbrano govori? Poznamo nekaj puhlic, ki so že takole ogledane ter zvene največkrat skoraj kakor žaljivke, kakor: prosim, hvala, oprostito. Sicer je pa nas besedeni zaklad vrljudnega človeka zelo siromasen. Seveda samo vrljudne besede nimajo pomena; človeku mora biti vrljudnost tudi prirojena, ne verjamem, da bi se je lahko pridulili. Zgolj priučena vrljudnost je navadno le meščanska spakljivost, ki vprav žali naravnega človeka. Prazno ponavljanje vrljudnostnih puhlic pogosto odkriva le duševno ubostvo, ki ga je toliko, žal, med nami ženskami.

Ne, takšne vrljudnosti res ne pogrešamo. Olilka je po mojem le srčna omilka, ki sama narekuje ob vsaki priliki primerne besede; ne kaže se toliko v izbranih besedah in hinavskem klanjanju kakor v prisrčni iskrenosti in pripravljenosti pomagati slabotnejšim in nezaščitenim. Polaskana se čutim, če mi moški prepusti sedež v tramvaju, — ne bom tajila, a ne morem reči, da je bil moški vrljuden, če se prej ni umaknil slabotni starki. Ne vem, ali je dokaz vrljudnosti, če moški pobere mladi ženski kavice, prepričana sem pa, da je srčno omilkan, če pomaga na nogi starki, ki je padla na cesti, a ne da nesrečo vzvika preze. Večkrat sem že opazila, da so bili moški čudno vrljudni z dekleti, a samo z njimi, medtem ko so skoraj hkrati surovo ravnali z ženami, otroki in drugimi moškimi. Dva z dnem opazam, da uprabljajo moški (to pa velja tudi za uradnice) pri pisarniških okenčih dvojni pravila vrljudnosti: z mladimi prikupnimi ženskami so čudno sladki, toliko preveč, kolikor so premo mladi vrljudni z drugimi obiskovalci. To je sicer do neke mere razumljivo, saj ni mogoče nikjer v življenju povsem izločiti vpliva osebne privlačnosti ter ženskega čara: tda prav v tem se pokaže, ali je moški olilkan in omilkan, kako ravna s preprostimi ljudmi, z otroci s starimi ter z vsemi drugimi, ki mu niso »simpatični na pogled. Čudim se, da časopisje ne graja tega vsaj večkrat zato sem napisala to morda nevljudno pismo, ki bi na naj ne bilo sprejeto, bolj nevljudno — kakor je napisano.

Naj bom takoj nevljuden: Človek bi skoraj ne verjel, da to je pismo napisala ženska. Ne smete na napačno razumeti. Ženska so namreč le izjemno tako iskrena in stvarne, ko govorijo o sebi in še o moških.

čepav ne trd'm, da so moški kaj boljši. Tu, kar se tiče moške vrljudnosti, so ženske najbolj občutljive. Premnoge cenijo mnogo bolj hinavsko priljzovanje moških kakor odkrito, sicer trdo besedo. Zato jih silno prevzame, ko jim kdo pokadi, zlasti ob prilikah, ko naših žensk niti ne opazijo. Da bi ženske sploh kdaj pomislile na razliko med srčno omko in lizunstvom? Kdo bi torej ne bil presenečen nad izjemo! Ženske nas res opozarjajo upravičeno dan za dnem, da smo nevljudni; bodimo torej vrljudni vsaj toliko, da ne bomo tajili svoje nevljudnosti, kajti s tem je ne bomo skrili. Res bi se morali sramovati. Toda, če bi se čutili zaradi naše vrljudnosti prizadete le nemične ženske — bi smeli biti celo ponosni, da smo nevljudni in iskreni. Zal res nismo vselej le nevljudni, temveč smo včasih celo surovi, nismo le neolikani le na zunanjo, temveč neuglašeni na znotraj. Kerasmo se, obžalujemo, prosimo opravičenje. Kaj naj še storimo? Le berite nam levite! Sami, da bi kaj zaleglo in da bi Vaši očtiki iz blagih namenov ne vzbudili v nas še hujših rcbarstov!

V zrcalu anekdot

Frank Wedekind

Frank Wedekind je nekdo zelo težko zbol. lel in vsi so mislili, da bo umrl. Tik pred bolzelnjo se je bil spril z enim svojih najboljših prijateljev, a ko je že mislil, da se mu bliža zadnja ura, ga je povabil k sebi in se pobotal z njim.

Wedekind je pa ozdravel in na prvem izprehodu po bolzelnji je srečal dotičnega prijatelja. Prijatelj ga je prijazno pozdravil in hotel pristopiti k njemu, toda Wedekind mu je tako hladno odzdravil, da prvi hip ni vedel, kaj bi storil.

V enem letu polovico manj izvršb na premoženju

Pred štirimi leti jih je bilo še nad 8000, lani pa kmaj nekaj nad 2200

Ljubljana, 25. januarja

Izvršbe na premoženju, ki jih opravi izvršilni oddelek zadane v veliki večini primerov malega človeka, delavca, uradnika, namestnika. Ti sloji prebivalstva ne posedujejo običajno nepremičnin in zato išče upnik, ki jim je kaj kreditiral, kritja v njihovih premoženjih, najprej pa seveda v njihovih plačah in plačilih. Številke o premoženjskih izvršbah nam zato odkrivajo položaj malega človeka v najvernejši luči. Upoštevati pa moramo pri tem, da so današnje razmere takšne, da se mali človek večinoma skoro ne more več zadolžiti in da je tudi temu dejstvu pripisati sicer zelo razveseljavajoč, da se je število premoženjskih izvršb v zadnjih letih vzporedno z izvršbami v nepremičnine naglo znižalo.

Kako izredno hitro je padalo v zadnjih letih število izvršb na premoženju, nam najbolje izpričujejo številke iz statistike izvršilnega oddelka. Medtem ko je leta 1940 bilo nad 8000 premoženjskih izvršb, jih je bilo leta 1941 še samo nekaj nad 5000. Lani je to število ponovno padlo skoraj za 50%.

Izvršb na telesno premoženje stvari je bilo 1777

Število prisilnih izvršb na telesno premoženje stvari je lani znašalo 1777. Predlanskim jih je bilo 3919, leta 1940 6055 in leta 1939 pa 7976. V štirih letih se je tako znižalo za skoraj 80% ali približno za toliko kakor vse ostale izvršbe.

Izvršbe na telesno premoženje stvari se izvršijo z rušenjem in prodajo. Upnik pa ne sme zaradi dolžnikove vse kar najde pri njem. Zakon prepoveduje rušenje neizpolnjenih potrebne obleke, postojne perila, pohištva, za štiri tedne hrane itd. Prav tako so posebej zaščitene poljedelci, rokodelci, javni uslužbenci, lekarnarji in drugi. Ko je rušenje opravljeno, dobi upnik na zabrušenih stvarih zastavno pravico. Sodišče po odobritvi rušenja prodaja zabrušene reči na javni dražbi in razdeli potem izkupiček na poseben naročnik.

Veliko večino izvršb v telesno premoženje stvari so lani končali pregled pove da je bilo končanih 1664 postopanj (leta 1939: 7028, leta 1940: 5347 predlanskim 3658), nekončanih pa je ostalo le 113 (leta 1939: 948, leta 1940: 708, predlanskim 261).

Samih rušenj na telesno premoženje stvari so lani opravili le 610. Predlanskim jih je bilo 1354, leta 1940: 2170 in leta 1939: 3309. Prisilno po so prodali le 41 predmetov (predlanskim 112, leta 1940: 217).

Izvršb na denarne terjatve 412

Izredno se je tudi znižalo število izvršb na denarne terjatve. Še lani so jih opravili 1245, letos pa samo 312. Tako se je število izvršb na denarne terjatve v enem letu zmanjšalo za 66%! Znatno več pa je bilo teh izvršb prejšnja leta. Tako so jih leta 1940 opravili 2236 in leta 1939 celo 2776.

Postopek pri izvršbah na denarne terjatve je podoben, kakor smo ga opisali zgoraj pri izvršbah na telesno premoženje stvari. Izvršbe so miloščne in podpre dolžniške terjatve za odkodnino, pristojbine duhovnikov, plače moštva pri vojski in podpre invalidov. Do 2280 lir so zaščitene pokojnine in rente, državnemu uslužbencu pa ena tretjina plače, tako da mu vedno ostane najmanj 2280 lir. Rušev se izvrši s tem, da izda sodišče dolžnikovega dolžnika plačilno prepoved. Sledi prenos na zahtevalca upnika ali pa tudi drugačno vnovčenje.

Lani je izvršilni oddelek opravil vse tovrstne izvršbe. Prejšnja leta pa jih je vedno nekaj ostalo. Tako so leta 1939 opravili le 2759 izvršb, leta 1940: 2174 in predlanskim 1144.

Na druge imovinske pravice samo 14 izvršb

Število izvršb na druge imovinske pravice je bilo vsako leto razmeroma zelo nizko. Pri teh izvršbah ne gre za dolžnikove denarne terjatve niti za njegove telesne premoženje stvari. Sodišče opravi rušev tako, da prepove dolžniku razpolaganje s temi pravicami. Pri tem gre za razne patentne pravice, pravice do vzorca itd. Pravice se prodajo na javni dražbi ali pa kako drugače.

Lani je bilo takih izvršb samo 14. Predlanskim so jih zabeležili 21 leta 1940: 32, leta 1939 pa 35. Mnogo jih torej ni bilo v dobi najugodnejše konjunkturo za izvršbe. V vseh lanskih primerih so postopanje končali. Prejšnja leta jim je vedno nekaj izvršb te vrste ostalo: predlanskim so jih končali 18, leta 1940: 27, leta 1939 pa 32.

Izvršbe za dosego nedennarjih zahtevkov

Preko izvršilnega oddelka je mogoče uveljaviti, če ima stranka izvršilni naslov, tudi izvrštev nedennarjih zahtevkov. Tako na primer, če upnik zahteva izročitev premoženja in ne njeno prodajo in poplačilo iz izkupička. Podobno je pri predlogih in izpraznitvah zemljišč pri osnovanju in spremembi pravic v javni knjigi, pri razrušitvah skupnosti in drugih dejanjih, ki bi jih moral prostovoljno opraviti zavezanec. Izvršilno sodišče ima na razpolago učinkovite možnosti da prisili dolžnika k izvršitvi izvršnega zahtevka. Če se dolžnik upira, ga sme celo kaznovati z denarno kaznijo ali pa izreči zaporno kazen do enega leta. Ta kazen seveda nima tistih učinkov kakor kazen v kazenskem postopanju.

Izvršbe te vrste so lani opravili 168. Predlanskim jih je bilo 287, leta 1940: 422 in leta 1939: 432. Končali so vse razen štirih. Več jih je ostalo nekončanih prejšnja leta: predlanskim 21, leta 1940: 18, leta 1939: 4. Naiveč je bilo med temi izvršbami prisilnih izpraznitve. Lani je moral izvršilni organ opraviti 151 izpraznitve, leta 1941: 421 leta 1940: 369.

Pravde na izvršilnem oddelku

Izvršilni oddelek je bil do lani razdeljen na tri pododdelke, ki je vsakega vodil poseben sodnik. Letos so zaradi skrajšane poslovanja en pododdelek ukli. Sodniki rešujejo razen že naštetih vrst izvršb tudi razne pravde. Takih pravd je bilo lani skupaj 79 (predlanskim 158, leta 1940: 257, leta 1939 pa 286). Iz prejšnje poslovne dobe so jih prevzeli 9 (predlanskim 15, leta 1940: 41, leta 1939: 34), tako da je bilo vloženih na novo le 70 (predlanskim 143 leta 1940: 216 in leta 1939: 252).

Rešili so jih 77 tako da sta samo dve ostali nerešeni (predlanskim: rešenih 149, nerešenih ostalo 9, leta 1940: rešenih 242, nerešenih ostalo 15 in leta 1939: rešenih 253, nerešenih ostalo 253). Spornih pravd je bilo 56 (predlanskim 73, leta 1940: 134, leta 1939: 98). S spornimi sodbo se je končalo 39 pravd (predlanskim 52, leta 1940: 99, leta 1939: 95).

Pravde so trajale različno dolgo. V enem mesecu se je končalo 34 pravd, do treh mesecev je trajalo 16, do šestih mesecev 3, do enega leta 2 in do dveh let 1 pravda.

Nad dve leti ni trajala nobena lani zaključena pravda. Druga leta je največ pravd trajalo do tri mesece, nekaj več je bilo tudi takih do šest in dvanajst mesecev. Večletne pravde pa so bile tudi prej zelo redke. Naš pregled nam poroča iz leta 1939 o dveh, ki sta trajali od enega do dveh let.

V članku o »Številu lanskih sodnih postopanj v nepremičninah«, ki smo ga objavili v četrtek, je po pomot izostal konec, ki govori o lanskim dražbenih postopanjih. Ker vsebuje zanimive ugotovitve, objavljamo izostali del danes:

Dražbenih postopanj je imel izvršilni oddelek ljubljanskega okrajnega sodišča v zadnjih štirih letih:

leta 1939	373
leta 1940	316
leta 1941	213
leta 1942	99

V primeri z letom 1939 se je število dražbenih postopanj lani znižalo za dobrih 73%! Zanimivejša pa je druga ugotovitev, ki izhaja iz podrobnosti števil. Dražbena postopanja postajajo v današnjih razmerah vedno manj nevarna. Tako so na primer leta 1939 ustavili od skupnega števila 142 ali le 38% dražbenih postopanj, leta 1940 — 168 ali 53%, leta 1941 že 129 ali 60,5% in lani celo 88 ali 88%! Vrednost nepremičnin se naglo dviga, upniki so popustljivejši, ker jim ne grozi nevarnost izgub. Dolžniki pa imajo tudi več priložnosti, da poravnajo svoje dolgov.

Ob takem spustljivejšem razpoloženju je bilo mogoče, da lani niso končali z dražbo niti enega dražbenega postopanja. To je pomemben rekord, ki ga ljubljansko okrajno sodišče gotovo še ni zabeležilo. Število dražbenih postopanj se je sicer znižalo že prejšnja leta, vendar upniki niso bili tako prizanesljivi. Leta 1939, se je 101 dražbeno postopanje končalo z opravljeno dražbo in z razdelitvijo sklada, leta 1940-42 in predlanskim 26. Lani je ostalo nerešenih le 11 dražbenih postopanj (leta 1939 — 130, leta 1940 — 106 in leta 1941 — 58).

Končno zabeležimo še, da je bilo lani novih predlogov za uvedbo dražbenega postopanja le 41 (leta 1939 — 229, leta 1940 — 186 in leta 1941 — 107). Iz prejšnjega poslovnega leta so jih prevzeli 58 (l. 1939 — 144, leta 1940 — 130 in leta 1941 — 106).

Nova nemška počastitev Sven Hedina

Postal je častni doktor prirodoslovne fakultete univerze v Münchnu

V okviru vseučiliškega tedna, ki ga je priredila v proslavo svoje 470-letnice münchenska univerza Ludvika Maksimilijana, je bila objavljena ustanovitve Sven Hedinevega zavoda za notranjeazijska raziskavanja. Sloveči raziskovalec in veliki prijatelj Nemčije je Sven Hedin je pa postal častni doktor münchenske prirodoslovne fakultete, Sven Hedin se je zahvalil za počastitev in želel novemu znanstvenemu zavodu mnogo uspehov. Dejal je, da bo njegovo srce vedno na strani Nemčije. Sledilo je posebno prikazovanje velikega filma »Skrivnost Tibeta«. To priliko je porabil Sven Hedin, da je opozoril predstavnike nemške javnosti na pomen nemško-švedskega sodelovanja na področju raziskavanja Azije.

Srednje Azije.

Z ustanovitvijo Sven Hedinevega zavoda je bilo tudi na zunanjo posvedočeno zasluzno priznanje delu in uspehom slovečega švedskega raziskovalca. Sven Hedin je bil rojen leta 1859. v Stockholmu. Prvič je prišel v Nemčijo pred 55 leti, ko mu je bilo 23 let. Že takrat je spoznal, da se ne bo mogel nikjer tako temeljito pripraviti na svoje poznejše znanstveno delo kakor na nemških tleh. Že prej je pokazal Sven Hedin velko zanimanje za raziskavanje Azije, ko je bil še domači učitelj v Baku in ko je potoval po Kavkazu in Iranu. Pravo njegovo znanstveno delo se je pa pričelo po dovršenih študijah v Nemčiji, kjer mu je dal zlati Reichhofen v Berlinu pobudo za raziskavanje gornjega toka velikih indokajskih rek. S tem je bil našel Sven Hedin svojo življenjsko nalogo.

Po azijskih potovanjih se je po promociji v Halle a/S. posvetil raziskavanju neraziskanih krajev. S tremi domačini je jahal leta 1893. čez Pamir, streho sveta. Na vrhu Mustagate, 7800 m visokega »očeta ledenih kove« se je počutil »na meji neskončnega prostora, kjer krožijo skrivni stni svetovi iz neskončnosti v neskončnost«. To je samo en primer Sven Hedinevega izražanja občutkov in čpsovanja živetij, opisanih v mnogih knjigah o potovanjih in pustolovščinah. Sven Hedineve knjige prebira zlasti mlada mlada. Kljub vsem nevarnostim, napru in ovram je Sven Hedin opetovano prepotoval Tibet, srednjeazijska visoka gorja in dolne, puščave. Gobi ter nebljudene gorske planote. Še leta 1933-34, ko mu je bilo že blizu 70 let, je premagal

Med vzbuno v nekem italijanskem položaju v libijski Sahari: moštvo pripravlja topove

največje težave in ovire, ko je potoval po kitajskem Turkestanu.

Sven Hedin pa ni ostal ozkostrčen v mehan svojega znanstvenega dela, temveč se je razgledal široko tudi po političnem in kulturnem obzorju. Že leta 1914. je spoznal Nemčijo pretečo nevarnost. Še mnogo bolj kakor v prvi je pa spoznal v sedanji svetovni vojni, za kaj gre pri tej veliki odločitvi. Med prvo svetovno vojno je napisal knjigo »Nared pot orožjem«, zdaj pa drugo knjigo »50 let Nemčije«. V obeh teh svojih delih izpoveduje Sven Hedin odkrito svoje simpatije do Nemčije. Po 22. juniju 1941 je objavil plamteč proglas, v katerem poziva svetovno javnost v borbo proti Moskvi in boljševizmu.

Že leta 1935 je Hitler sprejel Sven Hedina, leta 1936. ga je pa odlikoval z olimpijskim častnim znakom I. stopnje. Leta 1928. je postal Sven Hedin častni doktor Heidelberške univerze. Ob njegovi 75. letnici ga je počastil Hitler s tem, da mu je podelil veliki križek k redu nemškega Orla. Poleg tega so mu svečano izročili prvi list v Nemčiji tiskanega atlasa centralne Azije, v katerem so zbrani vsi uspehi njegovega znanstvenega dela v Aziji. Kot viden uspeh nemško-švedskega sodelovanja so mu izročili tudi kartografski posnetek doslej neraziskanih krajev Srednje Azije.

Saharin v Rumuniji dovoljen

Rumunija je imela zadnje dve leti slabo letino sladkorne pese zato tudi sladkorja nima dovolj na razpolago, da bi krila domačo potrebo. Zato je vlada dovolila prodajo saharina in drugih sintetičnih potom izdelanih sladil. Obenem je bila pa zvišana trošarina na saharin in druga sladila od 300 na 15000 lej od vsakega kilograma. Izključno pravico uvažati in prodajati saharin ter druga sladila ima družba za razdeljevanje sladkorja v Bukarešti.

Žalostna obletnica

Januarja 1793. Francoska revolucija se bliža svojemu vrhuncu. Obravnava proti mešanju Capetu, bivšemu kralju Ludviku XVI. se je bližala koncu. 16. januarja je bilo v Conventu glasovanje. Ob 11 ponoči je bila Ludvikova usoda zapečatena. Od 721 poslancev je glasovalo 361 za smrtno obsodbo. Malherbes je sporočil to bismu kralju okrog polnoči v ječi v Temple. Kralj je ostal miren, samo trpko je pripomnil, da se čudi, da je glasoval za smrtno obsodbo tudi njegov vnuk vojvoda Orleanski.

20. januarja. Komisija pod prefektom prosvetnega ministra Garata prečita ob dveh popoldnih kralju smrtno obsodbo, ki naj bi bila izvršena v 24 urah. Kralj ne kaže nobenega znaka večjega razburjenja. Prosi pa za tri dni odgoditve in za duhovnika. Dovolijo mu samo duhovnika. Proti večeru dovolijo kraljevi družini obisk obsojenca. Marija Antoinetta in otroci ob prihodu v ječo bridko zajokajo. Hči se onesvesti. Še najbolj junaško se drži obsojenec.

21. januar ob 6 zjutraj. Težka kolesa topov ropočajo. Cete korakajo. Vse ceste, vode, k morišču, so zasedene po vojastvu, ki ima za vsak slučaj pripravljene tudi topove. Tik pred 10 se ustavi pred jettinšnico Temple zelen štirisedežni voz. Kralj, njegov duhovnik in dva orožnika ga zasedejo. Kraljevi svoji, ki o usmrtitvi niso bili obveščeni, prihitijo k zaprtim oknom nekaj minut prepozno. Voz je že izginil. Ko hočejo krvnikov pomočniki kralja sle-

či, se slednji upre in šele na duhovnikov migljaj se uklone. Tudi v zadnjih trenutkih ostane kralj dostojanstveno miren. Zvezanih rok stopa pod giljotino. Ko ga za hip izpuste stopi k ograji odra in začne govoriti: Francozi! Umiram nedolžen... odpustite... Potegnite ga nazaj. Bobni započejo — usmrtitev je končana.

Zadnji konj iz prve svetovne vojne

Zadnji konj iz prve svetovne vojne je končal oni dan svoje dolgo življenje v Smit Lorenzu pri Lienzu. Ime mu je bilo Willy. 32 let je zvesto služil svojemu gospodarju, ki mu je prizanašal, ker je vedel, da ima za seboj že vojno. Leta 1936. so za njegovo konja iz prve svetovne vojne odklopali. Dunajsko društvo za varstvo živali mu je poslalo častno tablico z napisom »Vojni tovariš«.

Bogat ribolov na Danskem

Danski statistični urad poroča, da so imeli danski ribiči lani izredno srečo. Naložili so okrog 160 milijonov kg rib v vrednosti 135.000.000 kron. Predlanskim so naložili 144.000.000 kg v vrednosti 108 milijonov kron. Lani so bile cene rib povprečno za 25 odstotkov večje kakor predlanskim.

Dobra letna sočivja v Švici

Švica je imela lani izredno ugodno leto no krompirja in sočivja. Krompirja je pridelala okrog 125.000 vagonov po 10 ton, dočim ga je pridelala predlanskim samo 103 tisoč vagonov. Pridelave sočivja je znašala okrog 60.000 vagonov. Pred vojno je pridelovala Švica letno okrog 23.000 vagonov sočivja, 600 vagonov ga je pa morala uvažati.

Človeški vonj

Užitek posebne vrste je prijeten vonj. Človeški nos je za vonj precej občutljiv, kakor niso vse jedi po okusu enake, tako je različen tudi vonj. Najprijetnejše nam diše vrtnice, dalje vijolice, hijacinte, šmarnice in smreče. Smrdi nam pa čebula, žgani gumij, petrolej, žarka slanina in sirove meso. To velja seveda v splošnem. Kakor povsod so pa tudi tu zdieme, kajti nekaterim ljudem smrdi to, kar drugim prijetno diši.

„Traviata“

ob prvi uprizoritvi

Zdaj tako priljubljena Verdjeva opera »Traviata« ob prvi uprizoritvi v Venezi ni imela sreče. Občinstvo je je sprejelo s psmehovanjem, kar je skladatelja zelo potro. Besedilo je posneto po Dumasojevemu romanu »Dama s kamelijami« in junakinja polagoma umira za jetko. Pevka, ki je igrala vlogo Violetto, je pa bila precej okrogla, dobro rejena. Njena postava je bila v kričečem nasprotju z jetko mladenko in občinstvo se je pevkii posmehovalo. Ko je zdravnik v zadnjem dejanju prispil junakinji še eno uro življenja, je počilo občinstvo v glasen smeh, tako da so morali predstavo prekiniti.

NASVET

— Ta naš novi zdravnik je čuden človek. Vse, kar vidi, hoče imeti.
— Te bolezni ne bo težko ozdraviti. Pokaži mu našo najstarejšo hčer.

Abrahamova polja

49

ROMAN

Prekoračili so neko polje in krenili proti ognjem, ki so goreli pod hrasti; in ko so prišli tja, je stopal Tajaoga na Jeemsovo mesto, ta pa je bil izginil. Tonijeta ni bila opazila ne njegove odstranitve ne Tajaogove bližine, in šele ko se je mahoma zagledala sámo s seneškim glavarjem, je videla, da Jeems ni več med vojščaki. Okoli njiju se je bilo ljudstvo razpostavilo v krog; spoznala je, da se pripravljá nekaj, pri čemer ji je igrati važno vlogo. Toda kje je bil Jeems? Zakaj ga ni bilo med temi, ki so stali okrog nje? Mrzla groza jo je stresla; prebledela je tako, da je s svojim belim obrazom in črnimi očmi pri svitu plamenic resnično nalikovala prikazni.

Nato je jel Tajaoga govoriti in nadaljeval precej časa, dokler mu ni trdi in hladni glas, ki ga je dobro poznala, od presunjenosti zadrtel. Opisoval je prizor hčerine smrti, hudobnost zlih duhov in končno zmago dobrih, ki so vrnili Sojan Mekvuno njenemu ljudstvu. Nato je postal glas seneškega glavarja čudno mehak; in Tonijeta je uganila, da govori o nji in da ne grozi Jeemu nikaka nevar-

nost, čeprav ga ne vidi. Vendar je s tesnobo v srcu čakala, kaj bo. Nazadnje je Tajaoga obmolknil in stal nekaj trenutkov z dvignjeno roko, med tem ko je množica ob grobnem molku čakala dogodka; potem je izrekel ime: »Opitič!« in »Ptička« je podela naprej, Tajaoga pa je odpel Tonijeti suženjsko ovratnico in jo potepal s svojimi mokasini. Mrmranje je izpreletelo množico. Tajaoga je ostal na mestu, z rokami prekrizanimi na prsih, in Tonijeta je začutila, da jo vleče »Ptička« s seboj.

Nekaj časa se ni med množico nihče ganil in nihče ni izpregovoril. Nato se je krog pretrgal, in v vrzeli, ki je tako nastala, se je pokazal Jeems, ki ga je spremljal Sindas z drugimi vojščaki. Jeems je bil videti močno izpremenjen; prsi je imel gole, poslikane z rdečimi, črnimi in rumenimi črtami, obraz kakor razrezan od živordečih ran, goste plave lase pa na temenu zavozlane in okrašene z orlovskim peresom, ki je pomenilo, da je bil premagal sovražnika in ga ubil. Na Tajaogovo povelje sta stopila iz množice starec z velim obrazom in snežnobelimi lasmi ter mlajši mož, ki se je zaradi telesne napake držal v dve gube. Za njima je stopala majhna deklica. Starec je bil Vusku, Oblak; mlajši je bil njegov sin Tokana ali Sivi lisjak, ime, s katerim se je bil poznal vse od dne, ko se je veliko drevo podrla na njegovo kočjo, mu zlomilo hrbet in ga ohromilo, najhitrejšega tekača vsega rodu. Nato se je Tajaoga znova oglašil. Spominjal se je dni, ko je bil stari Vusku velik vojščak, ki je pobil mnogo sovražnikov; pripovedoval je, kako so se bili zarotili zoper njega in njegovega sina zli duhovi,

ter se z njim vred razveselil, da je zdaj dobil drugega sina, krepkega mladca bele polti, ki bo skrbel zanj in bo tudi Sivemu lisjaku dober brat. Tedaj je Vusku s svojimi drhtečimi rokami snel Jeemu suženjsko ovratnico in jo vrgel ob tla. Sivi lisjak pa je dvignil roko v znamenje prijateljstva in bratstva. Indijanska deklica je vse to napeto opazovala; v njenih velikih črnih očeh je bilo toliko miline, da jo je Jeems stisnil k sebi ter ji ovil roko okrog pasu, kakor bi jo hotel braniti.

Tedaj se je Tonijeta odtrgala od Ptičke in stekla k njemu; vsi so videli, da jo drži objeto z Vanonato vred, to je, z Divjo golobico, kakor so imenovali deklico, ki je bila Tokanova hči. S tem ponosnim dejanjem je malone izzivalno pokazala vsemu Čenufsaju in po njem vesoljnemu seneškemu rodu, da je nevesta tega moža.

Potem se je pričela ljudska veselica. Najprej je bil boj med psi, v katerem je Kolo čvrsto dokazal svojo pravico do domovinstva med pasimi prebivalci Čenufsaja. Po majni zvesti prijatelj zaduhal na tleh znano sled, ki ga je privedla do kočje iz drevesnih debel, pripravljene za Tonijeto. Koča je stala zraven Tajaogove; bila je majhna, okrašena s cveticami ter opravičena z mehkiimi kožami, ki so bile nekdašnji lasti Srebrne pete, in z vsemi oblačili uboge pokojnice. Tu je Kolo našel Tonijeto in pri nji tudi Ptičko, ki je pred davnim časom nosila drugo ime: Mary Dachlen.

Jeemu se je zdelo, da mu Seneke od trenutka njegove posmrtitve puščajo vso prostost, ki bi jo imel, ko bi bil njihove krvi. Sivi lisjak ga je odvedel

v očetovo kočjo, kjer je bil posled njegov dom, ter mu prinesel jesti in piti. Nato ga je pustil samega; in zdajci mu je prišlo na misel, da mu ne bi nič branilo, če bi hotel ponoči izginiti. Toda baš pomankanje vseh previdnostnih ukrepov je dokazovalo, da bi bilo škoda misliti na beg. Kakor vsi drugi, je bil tudi on do smrti ujetnik. Iz Čenufsaja ni bilo moči pobegniti drugače kakor skozi vrata smrti. Samo napačnega giba, trenutne obupane kretnje ali najmanjšega blaznega poskusa je bilo treba, pa bi se Seneke, neprekosljivi sledniki, spuстили za njim kakor tolpa razjarjenih psov.

Toda Jeems ni mislil na beg. Dejal si je, da bo s Tonijeto vred tudi tu lahko srečen, saj bo imel vse, kar si želi v življenju. Tajaoga in Sindas sta vedela, da je deklica njegova, in ta mah so vedeli tudi že vsi prebivalci Čenufsaja. Kaj za to, če mu je usojeno, da ostane tu, dokler do živ? Saj ima Tonijeto, in Tonijeta ga ljubi. Čenufsajo se jima bo iz groba spremenil v raj.

Vročje si je zaželel videvanja s Tonijeto, zato je jel iskati, kje bi si najlažje izmil barve, s katerimi so mu bili poslikali kožo. Šel je k reki in vzel svojo obleko s seboj; ko se je krepko opral in odrgnil, se je vrnil docela obleden, samo orlovsko pero je bil pustil v lasih. Orožje so mu bili dali nazaj, tako da ga je imel pri sebi, ko je znova stopil med Indijance. Skalni so še viseli na palici, in mnogo otrok se je igralo okrog njih: eden, komaj šest ali sedem let je imel, je bil bele polti, a se je smejal in igral kakor vsi ostali.